

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE: RIDDER RENÉ VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES: PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

OVERZICHT VAN DE VLAAMSE RECHTSLITERATUUR GEDURENDE HET GERECHTELIJK JAAR 1973-1974

In het vorig gerechtelijk jaar is de bloei van de Vlaamse rechtsliteratuur voorzeker niet minder geweest dan vorige jaren. De juridische werken die gepubliceerd werden waren talrijk en meerdere ervan hebben door hun bijzondere waarde onze rechtsliteratuur in aanzienlijke mate verrijkt. In tegenwoordig overzicht, – dat noodzakelijkerwijze onvolledig is –, werd slechts een greep gedaan tussen het belangrijkste dat op de boekenmarkt verscheen. Door plaatsgebrek zijn wij wel verplicht ons te beperken tot enkele algemene beschouwingen.

*
**

Algemeenheden.

Wat de werken van algemene aard betreft wensen wij hier te vermelden een verzamelwerk dat verscheen in de "Bibliotheek van gerechtelijk recht" uitgegeven door het "Seminarie voor privaatrechtelijk procesrecht aan de Universiteit te Gent", onder leiding van Prof. Dr. Marcel Storme "*Taak en opleiding van de magistraat*". Hieraan hebben verschillende Nederlandse professoren medegewerkt, namelijk G.E. Langemeyer, J. Ter Heide en J.C.M. Leyten, maar het bevat naast deze bijdragen van Noord-Nederlandse geleerden, een interessante inleiding van Prof. Storme en een uitvoerige studie van procureur-generaal Prof. J. Matthijs over de "*Opleiding van de magistratuur in België en Frankrijk*", waarin de auteur de tekortkomingen in het licht stelt van het Belgisch systeem voor de aanwerving van de magistratuur en praktische voorstellen doet om hieraan te verhelpen.

Het boek bevat een uitgebreide hoeveelheid wetenswaardigheden betreffende het bestudeerde onderwerp en is een hoogst waardevolle bijdrage van grote actualiteit.

Een ander werk van algemene aard is het boek van Prof. Dr. J. Van Houtte, directeur van het Centrum voor rechtssociologie aan de U.F.S.I.A. te Antwerpen, die, samen met zijn medewerkers I. Callens, R. Lafaille en J. Lefevere een sociologisch onderzoek heeft ingesteld naar de "*Aanvaarding van de rechtsnorm. Houdingen en opinies ten aanzien van fiscaliteit en regels in de morele biosfeer*". Het boek wil een oplossing brengen aangaande de vraag of, zoals de sociologen dit voorstaan, het recht aan de feiten moet aangepast worden, ofwel, zoals daartegenover beweerd wordt, het recht zoveel mogelijk veilig dient gesteld te worden voor het indringen van de feiten. Om deze vraag op te lossen doet zich een erg tekort voor aan proefondervindelijk onderzoek. Aan dit tekort hebben de auteurs willen verhelpen door middel van een uitgebreide enquête, teneinde de reacties op te sporen van de openbare opinie betreffende de waarde van een reeks rechtsnormen. Dit onderzoek werd uitgevoerd naar het model van hetgeen verricht werd aan de universiteit te Leiden, onder leiding van Prof. Vinke, die aan de auteurs van het hier besproken werk de toelating verleende gebruik te maken van de vragenlijst die in Nederland werd opgesteld.

De resultaten van deze enquête bezorgden aan de auteurs de gelegenheid een uitvoerige reeks statistische gegevens te verzamelen betreffende de mening die heerst bij het publiek aangaande allerlei rechtsbepalingen, vooral op het gebied van de fiscaliteit en van de ethische problemen. Zeer verscheiden zijn de uitkomsten die geboekt werden in verband met het fiscaal recht. Welke fiscale voorschriften dienen strafrechtelijk gesanctioneerd te worden en hoe reageert de openbare opinie op allerlei fiscale fraude? Hierbij werden zeer afwijkende meningen vastgesteld in de verschillende milieus waarin het onderzoek werd ingesteld. Over het algemeen kan gezegd worden dat de

openbare mening tegenover de fiscale fraude vrij welwillend reageert. Op het gebied van de morele biosfeer zoals het druggebruik, de abortus, het overspel en de euthanasie, waren de resultaten ook verschillend naar gelang het sociale midden waartoe de partikulieren behoren.

Het besluit van de auteurs is dat het verkeerd zou zijn te denken dat de gegevens der opiniepeiling, al dan niet aangevuld met andere empirische gegevens, als dusdanig rechtstreeks een beleidsbeslissing zouden kunnen schragen. In elk geval is een onderzoek naar de houding van de openbare mening tegenover bepaalde rechtsregels een zeer nuttig gegeven voor de bepaling van het beleid.

Het onderzoek dat onder leiding van Prof. Van Houtte tot stand kwam is het eerste in ons land dat op streng wetenschappelijke basis wordt ondernomen. Het is te hopen dat er nog meer dergelijke zullen volgen.

In het kader van de algemene werken dienen wij hier ook de aandacht te vestigen op het *gedenkboek "Vlaamse Conferentie der balie te Gent 1873-1973"*, dat door de Conferentie werd uitgegeven naar aanleiding van haar 100-jarig bestaan. Onze lezers weten dat dit honderdjarig jubileum met grote plechtigheid gevierd werd in aanwezigheid van Zijne Majesteit de Koning. Het gedenkboek dat thans werd gepubliceerd is een blijvende herinnering aan deze merkwaardige gebeurtenis. Het boek, waarvan de hoofdredactie werd toevertrouwd aan Mr. Geert Baert is onderverdeeld in drie afdelingen. In het eerste deel vinden wij een historisch overzicht over de activiteit van de Vlaamse Conferentie te Gent, van de hand van Mr. Baert zelf. In grote lijnen worden de zeer belangrijke bijdragen geschetst van de Conferentie tot de vervlaamsing van het gerecht en wordt de biografie medegedeeld van een reeks voormannen en oud-voorzitters. Het tweede deel bevat een reeks wetenschappelijke bijdragen namelijk van Voorzitter F.A. Van Parijs, *"Een magistraat, denkend aan de Vlaamse Conferentie"*; van Prof. J.M. Polak, *"Nederlandse belangstelling voor Vlaams rechtsleven"*, van Prof. Willy Delva, *"Honderd jaar burgerlijk recht, het civiel recht inzonderheid het familierecht gisteren, vandaag en morgen"*, van Prof. J. D'Haenens, *"Honderd jaar strafrecht"*, van Mr. Frans Baert, *"Honderd jaar grondwet"* en van Prof. M. Storme, *"Honderd jaar procesrecht. Een terugblik. Een nieuw geluid."*

In het derde deel worden de redevoeringen gedrukt die tijdens de plechtige viering van het honderdjarig bestaan werden uitgesproken door de *stafhouder Piet Blomme* en de *voorzitter Paul van Mallegheem*.

Dit boek is een kostbaar aandenken aan het zeer vele dat in de schoot der Vlaamse Conferentie der balie van Gent sedert honderd jaar gedaan werd in het belang van de Vlaamse beweging en van de vervlaamsing van het gerecht.

Burgerlijk recht.

Op het gebied van het burgerlijk recht is het hoofdstuk dat handelt over de voorrechten en hypotheeken een van diegene die door de studenten het meest gevreesd worden. Deze stof is hun meestal volledig vreemd en geeft hun weinig of geen aanknopingspunten in het praktische leven. Daarom is er als hulpmiddel bij de cursus een handleiding nodig die uitmunt door bijzondere klaarheid. De handleidingen over dit onderwerp zijn nu zeer zeldzaam en wij mogen met des te meer vreugde de publicatie begroeten van het werk dat zopas werd uitgegeven door Prof. W. Delva in de reeks van *"Story's Universitaire Handleidingen"*, met de titel *"Voorrechten en Hypotheken"*. Dit boek munt inderdaad uit door eenvoud en duidelijkheid, zodat de student zich op de gemakkelijkste wijze de stof kan assimileren.

Het is ingedeeld in vier hoofdstukken die respectievelijk betrekking hebben op de publiciteit van de onroerende zakelijke rechten en zekerheden, de voorrechten, met hun rangorde en rangregeling, de hypotheeken en uiteindelijk de bepalingen die aan de voorrechten en hypotheeken gemeen zijn.

In deze vier grote afdelingen is de stof ondergebracht in kleine kapiteltjes die een overzicht van het geheel ten eerste vergemakkelijken. Van bijzonder belang is dat de auteur in elk van deze onderafdelingen steeds begint met nauwkeurig de ratio legis te omschrijven, zodat de wettelijke bepaling die op deze ratio legis steunt zeer gemakkelijk begrepen en verwerkt wordt. Achter elke besproken en toegelichte norm komen er regelmatig opmerkingen voor, waarin schrijver de aandacht vestigt op bijzonderheden van allerlei aard die niet uit het oog mogen verloren worden. Bij dit alles worden overvloedig voorbeelden verstrekt om de tekst levendig te maken en wordt uitvoerig verwezen naar rechtspraak en rechtsleer. De auteur brengt hierbij regelmatig kritiek uit op sommige zwakheden of tekortkomingen van het vigerend stelsel en stippelt verbeteringen uit die zouden kunnen aangebracht worden.

Wie dit boek heeft doorgewerkt is uitstekend op de hoogte van alle aangelegenheden die iets met voorrechten en hypotheeken te maken hebben en het werk is dan ook niet enkel een voortreffelijk studieboek voor de studenten, doch het zal ook voor de juristen, die in de praktijk staan, een kostbare wegwijzer zijn om hen in te wijden in allerlei details van de behandelde stof en om een uitstekend overzicht te krijgen van het geheel, wat in de hoogste mate bevorderlijk is voor een goed begrip.

Deze handleiding van Prof. W. Delva is een waardevolle aanwinst voor het hoger onderwijs in de rechten.

Over hetzelfde onderwerp werd ook een cursus gepubliceerd door Prof. Hugo Vandenbergh *"Voorrechten en hypotheeken"*, die uitgegeven werd te Leu-

ven in de reeks Aurelia Books, die ook voor de studenten een uitstekende wegwijzer zal zijn, zoals dit ook het geval is met de andere cursussen die in dezelfde reeks werden uitgegeven namelijk deze van Prof. Jacques Herbots over "*Bronnen van het recht*" en over "*Borgtocht*" en van Prof. Leon De Keyser aangaande "*Overeenkomsten*".

Ook aan de universiteit te Brussel werden voortreffelijke samenvattingen van bepaalde leergangen over burgerlijk recht uitgegeven, zoals de handleiding van Prof. C. Paulus over "*De gebruikelijke contracten*".

Al deze uitgaven vormen bijzonder degelijke werk-instrumenten voor de studenten.

Over "*De toepassingsproblematiek van de pachtwet*" hebben de twee Mechelse advocaten J.L. Verhavent en C. Buelens een origineel werkje geschreven, dat uitgegeven werd door de Orde van advocaten te Mechelen.

De auteurs leggen er de klemtoon op dat de bepalingen van de thans geldende pachtwet grote ongelijkheden in het leven roepen ten nadele van de grondeigenaars, waarvan het bezit onrenderend en haast waardeloos wordt, terwijl de wettelijke bepalingen aan de pachter aanzienlijke voordelen toekennen, zodat het evenwicht van het contract volkomen verbroken is.

In een eerste deel onderzoeken de auteurs de algemene regelen voor de toepassing van de pachtwet, waarna ze hun aandacht vestigen op een aantal bijzondere gevallen waarbij de toepassing van de pachtwet kan betwist worden. Zij geven hierbij een overzicht van de jurisprudentie, – dikwijls tegenstrijdige jurisprudentie –, die deze gevallen heeft onderzocht.

Ten aanzien van het grote nadeel dat de pachtwet aan de grondeigenaars oplegt bestaat vanzelfsprekend de neiging om te trachten door alle middelen de toepassing van deze wet te omzeilen. Allerlei rechtsfiguren werden reeds aangewend om een ontduiking mogelijk te maken, zoals het vruchtgebruik ten bezwarende titel voor bepaalde duur, het kostcontract, waarbij een onroerend goed hoofdzakelijk bestemd voor landbouwbedrijvigheid wordt afgestaan in tegenprestatie voor het verschaffen van kost, inwoon en verzorging, de preciaire bezetting of het precair gedogen en nog andere overeenkomsten sui generis.

De auteurs hebben nu deze verschillende aangewende middelen onderzocht en nagegaan hoe de reactie van de rechtspraak zich hierbij heeft voorgedaan. Het is een studie die wetenschappelijk zeer interessant is en waarin meerdere belanghebbenden een nuttige aanwijzing kunnen vinden.

De auteurs besluiten dat al deze pogingen tot ontwijking van de pachtwet voorzeker gevaarlijk zijn voor de rechtszekerheid en zij stellen wettelijke maatregelen voor om hieraan te verhelpen.

Een werkje dat ruimschoots de moeite waard is om er kennis van te nemen.

Procesrecht.

In het groot *Handboek voor Gerechtelijk Recht*, uitgegeven door de Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, waarin reeds het deel was verschenen van Prof. Albert Fettweis betreffende de bevoegdheid werd thans het vierde deel gepubliceerd van de hand van Prof. A. Le Paige, gewijd aan de "*Rechtsmiddelen*." Dit boek beantwoordt voorzeker aan de hoge verwachtingen die men erop gesteld had, vooral in verband met de toepassing van het nieuw Gerechtelijk Wetboek. Het munt uit door zakelijkheid, overzichtelijkheid en volledigheid.

In een algemene inleiding ontleedt de auteur de bepaling van de rechtsmiddelen waardoor het mogelijk wordt een eindbeslissing van de ene rechter door een andere rechter te doen vernietigen. Hij gaat na tegen welke beslissingen de rechtsmiddelen openstaan en ontwikkelt in dit verband de theorie van de berusting in de vonnissen waardoor het aanwenden van rechtsmiddelen wordt uitgesloten.

In de daaropvolgende hoofdstukken bestudeert schrijver achtereenvolgens de verschillende rechtsmiddelen die in onze rechtspleging voorzien zijn, de gewone nl. het verzet en het hoger beroep, en de buitengewone nl. de voorziening in cassatie, het derdenverzet, het verzoek tot herroeping van het gewijsde en het verhaal op de rechter. In elk van deze hoofdstukken wordt op duidelijke wijze, na een historisch overzicht en een rechtvaardiging van de middelen, de gang van de procedure geschetst met de ontleding van alle vraagpunten die zich bij het aanwenden van deze middelen kunnen voordoen.

Van groot belang is dat telkens uitvoerig wordt uitgeweid over de ondergrond van de wettelijke bepaling, wat het begrip van de stof in belangrijke mate verheldert.

Prof. Le Paige maakt in zijn boek geen jacht op de oneindig vele betwistingen die zich in het burgerlijk proces voordoen bij de toepassing van de rechtsmiddelen en het is er hem niet om te doen vooral de controversen over deze betwistingen in het licht te stellen. Waar het nodig is geeft hij echter een beknopte samenvatting van de tegenstrijdige meningen die zich aangaande zekere punten voordoen doch hij legt er zich vooral op toe de redelijke oplossing te onderstrepen.

Dat hierbij overvloedige verwijzingen naar doctrine en jurisprudentie voorkomen ligt voor de hand. Er is geen vraagstuk dat zich in verband met het aanwenden van rechtsmiddelen voordoet of de praktische jurist vindt in dit boek de volkomen verantwoorde oplossing. Dat de hoofdstukken betreffende het hoger beroep en de voorziening in cassatie de meest uitvoerige zijn lag in de lijn van het belang dat deze rechtsmiddelen bieden voor de praktische rechtstoepassing. Dat daarbij het derdenverzet, de herroeping van het gewijsde en het verhaal op de rechter maar summier

behandeld worden is vanzelfsprekend gezien de zeldzaamheid van de gevallen waarin deze middelen worden aangewend.

Het boek van Prof. Le Paige wil vooral een uitvoerig commentaar zijn op bepaalde hoofdstukken van het Gerechtelijk Wetboek en regelmatig wordt onderstreept in welke mate en op welke wijze de nieuwe teksten van het oude Wetboek van burgerlijke rechtspleging afwijken. Hierbij wordt natuurlijk gesteund op een zeer grondige studie van de voorbereidende werkzaamheden.

In het besluit van zijn werk ontwikkelt de auteur een reeks beschouwingen over de vernieuwingen die door het Gerechtelijk Wetboek werden ingevoerd, en hij onderstreept dat deze vernieuwingen niet het resultaat zijn van theoretische beschouwingen doch dat zij hoofdzakelijk een praktisch doel hebben nagestreefd, namelijk de eenmaking van de regels der rechtspleging, hun vereenvoudiging en de vlugge afhandeling van de procedure. De opstellers van het Gerechtelijk Wetboek zijn uitgegaan van de bestaande toestand doch hebben er zich op toegelegd de misbruiken, de vitterijen en het getalm te verhelpen waaraan de toepassing van de vroegere regelen aanleiding kon geven.

In de uitvoerige bibliografie die aan het boek werd toegevoegd vermeldt de auteur eerst de buitenlandse werken, vooral de Franse en bij grote uitzondering één enkel Nederlands werk. De meest gebruikte Nederlandse handleidingen zoals deze van Hugenholtz en van Stein worden echter niet vermeld en geen enkel Duits werk komt in de lijst voor, niettegenstaande de grote betekenis die sommigen ervan hebben voor het procesrecht in het algemeen.

Daarna volgen dan de Belgische werken onderverdeeld in twee afdelingen. Deze die gepubliceerd werden vóór het Gerechtelijk Wetboek en deze die het licht zagen na het in werking treden ervan.

Het *Handboek voor gerechtelijk recht* heeft nu reeds twee belangrijke onderdelen gepubliceerd. Het is onze hoop dat de overige ook zeer spoedig zullen verschijnen.

Dat het in werking treden van het Gerechtelijk Wetboek aanleiding zou geweest zijn tot het verschijnen van nieuwe formulierboeken voor de rechtspleging was te verwachten.

Verschillende ploegen hebben zich aan het werk gezet en geleidelijk verschijnen de afleveringen van meerdere formulierboeken waarvan de afwerking nog geruime tijd zal duren.

Er is eerst de verzameling "*Modellen voor de rechtspraktijk*" samengesteld door P. Heurterre, H. Boonen en F. Erdman, waarin, met de loop der jaren, reeds een honderdtal formulieren gepubliceerd werden. Deze verzameling is zeer belangrijk, hoofdzakelijk wat betreft de uitvoerige noten die onder elk formulier zijn aangebracht en die in de rechtspraktijk zeer veel diensten zullen bewijzen. De verdere voltooiing van

het werk gaat echter oneindig veel te traag en het ware wenselijk dat de auteurs zich een inspanning zouden getroosten om een vlottere vooruitgang van de publicatie te verzekeren.

Er is dan verder de uitgave van de wetenschappelijke uitgeverij E. Story-Scientia "*Algemene modellenverzameling voor de rechtspraktijk*", uitgegeven door een uitgebreide groep juristen onder de leiding van de koninklijke commissaris Prof. E. Krings. Voor dit werk zijn reeds drie toevoegingen verschenen doch de onderwerpen voor dewelke formulieren werden uitgewerkt zijn nog beperkt en ook hier zou de juristenwereld verlangen dat de uitgave van het werk vlugger zou vorderen.

Terwijl deze grotere verzamelwerken geleidelijk, met stukken en brokken, verschenen heeft de heer gerechtsdeurwaarder Marcel Briers de moed gehad heel alleen het werk aan te vatten en een "*Handboek van de gerechtsdeurwaarder*" samen te stellen dat kan gelden als een zeer goed formulierboek voor de lopende praktijk.

Dit handboek, speciaal bestemd voor de collega's van de auteur, is echter een wegwijzer die voor alle juristen uiterst nuttig zal zijn, daar ongeveer alle procedures, zowel in burgerlijke als in handelszaken, aanleiding hebben gegeven tot het uitwerken van type-formulieren die voor de praktijk onontbeerlijk zijn.

Bij het overzien van deze formulieren hebben wij kunnen vaststellen dat zij in de eerste plaats opgesteld zijn in een zeer behoorlijke taal wat wij van harte toejuichen. Zij bestrijken ongeveer de gehele inhoud van het Gerechtelijk Wetboek, van het Burgerlijk Wetboek en van het Wetboek van koophandel.

Het zal zelden voorkomen dat men in de dagelijkse praktijk andere formulieren zou nodig hebben dan deze die in het boek te vinden zijn.

De auteur heeft zich echter niet beperkt tot het opstellen van akten; hij heeft elk model voorzien van een aantal noten met verwijzing naar een zeer uitgebreide jurisprudentie en naar allerlei auteurs die detailkwesties van de behandelde stof hebben onderzocht. Aldus is het werk, naast zijn betekenis als formulierboek, ook een beknopte maar zeer nuttige handleiding voor de rechtspleging geworden. De allerjongste wetgeving is in het handboek in aanmerking genomen. De grote inspanning die de heer Briers zich heeft getroost om heel alleen dit belangrijk werk tot stand te brengen dwingt bewondering af en niet alleen zijn collega's gerechtsdeurwaarders, doch alle practici van het recht zullen het op prijs stellen zijn handboek voortdurend naast zich te hebben voor de uitoefening van hun dagelijkse activiteit.

De Heer Minister van Justitie A. Vranckx drukte in een voorwoord zijn grote voldoening uit over het verschijnen van dit boek.

Een gelukkig initiatief was de uitgave die ondernomen werd onder leiding van *Prof. G. Van Hecke* der universiteit te Leuven, een uitgave te bezorgen van alle documenten die betrekking hebben op de "*Gewijzigde bevoegdheids- en exequatuurregels*". Het verdrag van 27 september 1968, betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de ten uitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, dat op 1 februari 1973 in werking is getreden, heeft, wat deze stof betreft, belangrijke wijzigingen aangebracht in het Belgisch recht.

De uitgave, die in de inleiding een "documentatie-map" genoemd wordt, bevat de tekst van het verdrag en van de goedkeuringswet, de zeer uitvoerige en belangrijke "Memorie van toelichting" met talrijke bijlagen en verder enkele juridische studiën aangaande het onderwerp namelijk van *R. Legrelle, P. Jenard en G. Van Boxsom*. Deze vormen de mededelingen die door de auteurs gedaan werden op de studiedag die in 1973 gehouden werd door het Centrum voor internationaal buitenlands recht van de K.U.L.

Het is gelukkig dat al deze documentatie thans onmiddellijk voor de belanghebbenden beschikbaar gesteld is.

In de "Bibliotheek van gerechtelijk recht" uitgegeven door het seminarie voor privaatrechtelijk procesrecht aan de rijksuniversiteit Gent, onder leiding van *Prof. Dr. Marcel Storme*, verscheen als deel III, een boek over *Arbitrage*. Het is de vrucht van seminarie-werk voor studenten onder de leiding van assistent *Alex Boehlé*.

Het grootste gedeelte van het boek wordt ingenomen door een degelijke analyse van de Wet van 4 juli 1972 van de hand van *Alex Boehlé*, terwijl de heer *Ivo Delbrouck* een historische schets ontwikkelt van de arbitrage doorheen de eeuwen.

Het delicaat probleem betreffende "*Arbitrage en deskundigheid*" wordt behandeld door *Mark Van Hoecke*, assistent aan de UFSIA, die erop wijst dat hoe groter de deskundigheid is van een scheidsrechter en hoe meer hij actief is in een bepaald zakenmilieu, hoe meer zijn onafhankelijkheid in gevaar komt. Hij gaat na hoe het mogelijk zou zijn hier een evenwicht tot stand te brengen.

Een uitstekende bijdrage betreffende de nieuwe wet.

Om nog op het terrein van het burgerlijk procesrecht te blijven moeten wij nog even verwijzen naar de belangrijke mercuriale die uitgesproken werd door de heer procureur-generaal *Jacques Matthijs* over "*De familierechtbank: Proeve tot een gerechtelijk experiment*" waarin met veel wetenschappelijke geest, en op grond van een reusachtige ervaring, de voor- en nadelen worden afgewogen van de oprichting van deze familierechtbank waarop de enen een grote hoop hebben gevestigd terwijl anderen haar beschouwen als een gevaar.

Handelsrecht.

In het handelsrecht heeft de Wet van 6 maart 1973 belangrijke wijzigingen gebracht aan de vennootschapswetgeving, met het doel deze wetgeving in overeenstemming te brengen met de eerste E.E.G. richtlijn van 9 maart 1968. Deze zo gewichtige hervorming voor de handelwereld riep allerlei problemen op en de praktijk verwachtte met ongeduld een diepgaand juridisch commentaar. Hiervoor heeft *Prof. Jan Ronse* gezorgd met zijn boek "*De vennootschapswetgeving 1973*", Commentaar op de Wet van 6 maart 1973 tot aanpassing van de eerste E.E.G. richtlijn van 9 maart 1968; met modellen van akten door *F. Bouckaert*.

De auteur wijst er in zijn voorwoord op dat deze aanpassingswet wel met een grote vertraging tot stand is gekomen en hij vraagt zich terecht af of het niet nuttig zou zijn door een wet aan de Koning bevoegdheid te verlenen om ons vennootschapsrecht aan te passen aan de nieuwe richtlijnen welke sedert 1968 nog werden uitgevaardigd. De nieuwe wet heeft zich echter niet beperkt tot deze aanpassing, doch heeft de nieuwe voorschriften toepasselijk gemaakt op een veel breder terrein dan in de richtlijn voorzien was en heeft zelfs bepalingen uitgevaardigd die volledig buiten de richtlijn vallen. Zij brengt in hoofdzaak wijzigingen in verband met de openbaarmaking van de akten, de vertegenwoordiging en de nietigheid van de vennootschappen.

Prof. Ronse heeft zich een grote inspanning getroost om zijn uitvoerig werk van meer dan 250 bladzijden in een minimum tijd af te werken, opdat het zou beschikbaar zijn bij het in werking treden van de wet. De betrekkelijk korte periode waarover schrijver beschikt heeft om zijn boek gereed te maken heeft geen invloed gehad op de grondigheid en de degelijkheid van de inhoud ervan, die het onderwerp volledig uitput en die aldus aan de juristen een zeer belangrijke toelichting heeft verschaft voor de toepassing van de nieuwe wetgeving.

De auteur begint zijn commentaar met uit te wijden over de wordingsgeschiedenis zowel van de Europese richtlijn van 9 maart 1968 als van de Belgische Wet van 6 maart 1973. De eerste richtlijn van de E.E.G. heeft geen directe werking in de lid-staten en er was dus een wet nodig om haar bedoelingen in de nationale wetgeving in te lassen, wat ten onzent met zeer grote vertraging gebeurd is.

Prof. Ronse bespreekt dan achtereenvolgens de wijzigingen die door de nieuwe wet werden ingevoerd. In de eerste plaats betreffen zij de techniek van de openbaarmaking van de oprichtingsakte en van de latere akten betreffende de vennootschap.

Van groot belang is de nieuwe regel van de aanpassingswet waardoor hij die voor de in oprichting zijnde vennootschap handelingen gesteld heeft, persoonlijk verbonden blijft zolang de vennootschap de

aangegane verbintenissen niet heeft overgenomen, waardoor het belang van de derden in grote mate gediend wordt.

De vroegere wet bevatte geen samenhangend systeem voor de nietigheid van vennootschappen. Hieraan wordt verholpen door de nieuwe wet die een limitatieve lijst van gronden van nietigheid heeft uitgewerkt en die de procedure tot nietigverklaring heeft geregeld, alsook de vereffening van de nietige vennootschap en tevens de aansprakelijkheid heeft vastgesteld van de oprichters die voor de nietigheid verantwoordelijk zijn.

Verder wijdt schrijver zijn aandacht aan de uitbreiding door de Belgische wetgever van bepaalde regelen voor de nietigheid van de oprichtingsakte en de nietigheid van de besluiten van statutenwijziging, voor zover deze nietigheid gegrond is op een gebrek in de vorm alsook op andere gronden. Daarentoe werd in de E.E.G. richtlijn niets voorzien. Door de nieuwe wetgeving is ook het vraagstuk opgelost betreffende de gevolgen ten opzichte van derden bij de onregelmatigheden in de benoeming van organen van vertegenwoordiging in de vennootschappen met rechtspersoonlijkheid, waarbij in de vroegere regeling geschermd werd met de figuur van de schijnlastgeving.

Zeer uitvoerig gaat Prof. Ronse dan het nieuw systeem na van bestuur en vertegenwoordiging van de N.V. en de PVBA, waarna hij zijn boek besluit met een samenvattend overzicht van de wetwijziging betreffende de PVBA, de nieuwe strafbepalingen en het overgangsrecht bij het in werking treden van de nieuwe wet.

Het boek van Prof. Ronse heeft een bijzonder grote praktische waarde en is een voortreffelijke wegwijzer op een gebied dat nog grotendeels braak lag. Het is echter ook een wetenschappelijk werk van betekenis. De gronden die aanleiding geweest zijn tot het uitvaardigen van deze nieuwe vennootschapswetgeving worden op uitstekende wijze uiteengezet. Doorheen heel het boek komt een voortdurende vergelijking voor tussen het oude en het nieuwe stelsel en de auteur geeft zijn persoonlijke mening weer over de waarde van de nieuwe normen. Het boek is daarbij voorzien van zeer uitvoerige verwijzingen naar al wat in verband met de problemen van het nieuw vennootschapsrecht op internationaal gebied werd geschreven. De aangehaalde rechtspraak toont een zeer grondige kennis van de stof.

Het was dan ook vanzelfsprekend dat dit boek een zeer groot succes zou kennen. De oplage was reeds na zeer korte tijd volledig uitgeput.

Zij die enkel een summier wegwijzer verlangen betreffende de nieuwe vennootschapswetgeving zullen geholpen worden door de brochure uitgegeven door de Kamer van koophandel te Brussel "*De nieuwe wetgeving betreffende handelsvennootschappen*", waarin een beknopt commentaar gegeven wordt op de Wet van 6

maart 1973 met de tekst van het Uitvoeringsbesluit van 7 augustus 1973 en een officiële coördinatie van heel de wetgeving betreffende de handelsvennootschappen. Deze handige brochure zal voor de praktijk zeer nuttig zijn.

Ook met het oog op de praktijk werd het boekje gepubliceerd van *Jos Raemaekers* en *Marcel Vander Elst* "*Vraagboek voor de kommissarissen van naamloze vennootschappen*", dat in een eenvoudige en gemakkelijk te begrijpen taal de rechten en plichten uiteenzet van de kommissarissen ten aanzien van de wet op de handelsvennootschappen en het wetboek van de inkomstenbelastingen.

Aangaande het verzekeringsrecht werd aan de K.U.L. een thesis voorgedragen die ten eerste de leden van de Balie zal interesseren.

Er is een tijd geweest dat de balies, in een geest van uiterst rigorisme, van oordeel waren dat het niet strookte met de deontologie van de advocaat dat hij zich zou verzekeren voor zijn professionele aansprakelijkheid. Deze tijd is lang verstreken en thans zijn de meeste advocaten persoonlijk verzekerd om hun aansprakelijkheid te dekken en in een paar grote steden van het land hebben de Raden der Orde zelfs het initiatief genomen een gezamenlijke verzekering voor al de advocaten der Orde af te sluiten. De vraag wordt nu gesteld: "*Is de verplichte verzekering der professionele aansprakelijkheid van de advocaten in België wenselijk?*". Aan dit probleem heeft *Mr. L. Kortleven*, advocaat te Antwerpen, een verhandeling gewijd.

De auteur besteedt een hoofdstuk aan het omschrijven van het risico dat door de advocaat gedragen wordt bij de uitoefening van zijn moeilijk beroep, zowel in zijn hoedanigheid van raadsman als in deze van mandataris of depositaris, wat aanleiding geeft tot een breed overzicht van de jurisprudentie op dit stuk.

Daarna onderzoekt schrijver de wijze waarop het risico kan verzekerd worden en de inhoud van de polissen die in verband hiermede worden afgesloten.

Het laatste hoofdstuk van het proefschrift beantwoordt de vraag of naar de mening van schrijver de verplichte verzekering geboden is. Hij geeft hierop een ontkennend antwoord en hij is van oordeel dat de oplossing zoveel mogelijk moet overgelaten worden aan de advocaten zelf en dat staats tussenkomst in de grootst mogelijke mate moet vermeden worden. Hij legt de klemtoon op het voorbeeld dat gegeven is door de balies van Brussel en Antwerpen, die een collectieve verzekering voor al hun leden hebben afgesloten en hij is van oordeel dat in de schoot van de Nationale Orde van Advocaten de verdere initiatieven zouden dienen genomen te worden.

Aan het onderzoek werd veel vlijt besteed en de conclusie is volledig ingegeven door het gezond verstand.

Met een beknopt syllabus voor de cursus van "*Verzekeringsrecht*" gedoceerd aan de Vrije Universiteit te Brussel door *Prof. J. Van den Heuvel* en een summier *Vade mecum* aangaande "*De wisselbrief en het orderbriefje*" door *Monique Soumerijn-Kestemont*, uitgegeven door de "Gemeenschappelijke ondernemingsdiensten en de Interbankdienst", en een *Vade mecum V.Z.W.* van dezelfde auteur kunnen wij dit overzicht van het handelsrecht besluiten.

Deze beknopte vulgariserende geschriften van Mevr. Soumerijn-Kestemont bieden het groot voordeel dat zij op eenvoudige en heldere wijze de leek volledig op de hoogte stellen van al wat belangrijk is in de behandelde stof, waardoor heel wat misverstanden uit de weg zullen geruimd worden.

*
**

Strafrecht.

Het strafrecht is vorig jaar met enkele belangrijke geschriften verrijkt.

Wij dienen eerst te vermelden dat het groot werk in drie delen van *C. Vanhoudt* en *W. Calewaert*, "*Belgisch strafrecht*" aangevuld is geworden met een supplement, van een zeventigtal bladzijden, waardoor dit klassiek standaardwerk thans volledig op de hoogte gebracht werd van de jongste gegevens van deze rechtstak.

In de Algemene Praktische Rechtsverzameling verscheen het zeer degelijk boek van de heer *J. De Zegher* over "*Openbare Zedenschennis*".

Het werk heeft al de kwaliteiten van deze zo hoogstaande reeks. Het is uitstekend geschreven, klaar en duidelijk ingedeeld, overvloedig gedocumenteerd en het geeft de lezer de laatste stand van rechtsleer en jurisprudentie op dit terrein, dat voor de rechtspraktijk zo veel belang heeft.

Voortreffelijk is de eerste titel van het werk "*Algemeenheden*", waarin de auteur de wordingsgeschiedenis van de huidige wetgeving op het stuk ontleedt en de diepere gronden naspeurt die tot het strafbaar karakter van het besproken delict hebben geleid. Een belangrijk gedeelte internationale literatuur wordt hierbij te pas gebracht. De grondige kennis door de auteur van deze internationale literatuur blijkt reeds ten overvloede uit de zeer brede bibliografie die het werk voorafgaat.

Achtereenvolgens onderzoekt de heer De Zegher het strafbaar karakter van zedenschennis door het verspreiden van schunnigheden, van prenten en afbeeldingen tegenover minderjarigen, door handelingen en door propaganda voor abortieve middelen. Het laatste gedeelte van het boek houdt zich bezig met de bestrafing waarin schrijver de huidige richtingen onderzoekt die opkomen tegen de klassieke leer. Het is onbetwistbaar dat er zich in de laatste tijd een zeer aanzienlijke

wijziging in de mentaliteit, ook van de jurist en de magistraat, heeft voorgedaan wat betreft het begrip zelf van de zedenschennis. De opvatting aangaande het wezen van de pornografie is geweldig omstreden en evolueerde sterk in een zeer kort tijdbestek.

Desaangaande wordt de lezer volledig ingelicht, met een voortdurende verwijzing naar de internationale literatuur en de recente jurisprudentie.

Het is een boek waaraan bijzonder veel zorg besteed is, dat berust op een verbluffend brede documentatie en dat een even groot belang heeft voor de wetenschappelijke evolutie van het strafrecht als voor de praktijk, waarvoor het een onmisbaar werkinstrument is.

Het werk van de heer De Zegher is een bijzonder rijke aanwinst voor de Algemene Praktische Rechtsverzameling.

De algemene werken over de strafvordering zijn in ons land vrij zeldzaam. Als algemene werken valt weinig meer aan te stippen dan de zeer verouderde werken van de professoren De Hoon en Vliebergh en het bekend en waardevol boek van Prof. Simon, dat toch ook reeds begint te dateren.

Wij mogen ons daarom gelukkig achten dat *Prof. C.J. Vanhoudt*, Eerste Advocaat-Generaal bij het Hof van Beroep te Gent, ons thans een nieuw uitvoerig leerboek van "*Strafvordering*" heeft bezorgd, uitgegeven in de reeks van "*Story's Universitaire Handleidingen*", dat niet enkel een uitstekend leerboek is voor de studenten in dit vak, doch dat ook de praktische jurist bijzonder grote diensten zal bewijzen.

Na een algemene inleiding betreffende de bronnen van de strafvordering en het taalgebruik in strafzaken geeft de auteur een overzicht van de rechtsmachten voor dewelke de strafvordering kan aanhangig gemaakt worden en hij bestudeert daarna de organisatie en de bevoegdheid van de opsporingsambtenaren en van het Openbaar Ministerie, alsook van de vervolgingsambtenaren die van dit Openbaar Ministerie geen deel uitmaken zoals het beheer van financiën of het bosbeheer.

Van de onderzoeksgerechten, raadkamer en kamer van inbeschuldigingstelling, wordt de samenstelling en de bevoegdheid besproken waarna gehandeld wordt over de verschillende rechtsprekende colleges. Prof. Vanhoudt behandelt dan de algemene regelingen betreffende de eigenlijke strafvordering, namelijk de hinderpalen die haar definitief of tijdelijk beletten, het verval van de strafvordering, de klachtdelicten en de verschillende wijzen waarop de strafvordering in werking kan worden gesteld. Een titel werd gewijd aan de proceduren voor de politierechtbank en voor de correctionele rechtbank en dan verder komen aan de beurt de rechtsmiddelen die kunnen aangewend worden tegen de vonnissen van eerste aanleg, namelijk het verzet en het hoger beroep.

De rechtspleging voor het assisenhof maakt het

voorwerp uit van een afzonderlijk hoofdstuk, wat ook het geval is met het beroep in cassatie. Het boek wordt besloten met een studie van de burgerlijke vordering vóór de strafgerechten.

Over deze zeer uitvoerige stof, waarin zoveel wolfjizers en schietgeweren te ontdekken zijn, wordt de jurist volledig ingelicht, niet enkel in de grote lijnen, doch alle problemen die kunnen voorkomen worden ontwikkeld en toegelicht en voortdurend vinden wij verwijzingen naar bijzondere studiën over het besproken onderwerp en jurisprudentiële gegevens.

De bijzondere verdienste van deze handleiding van Prof. Vanhoudt bestaat in haar zeer grote klaarheid. In kleine kapitels wordt telkens het essentiële vermeld, wat een gemakkelijk overzicht van het geheel toelaat en wat het ook mogelijk maakt dadelijk de behandeling te vinden van het vraagstuk waarvoor men zich gesteld ziet. Al is het werk hoofdzakelijk bestemd voor de studenten, die er een waardevol richtsnoer voor hun studies in vinden, zal ook geen enkel jurist die in de praktijk staat en die een betwist punt van strafvordering te onderzoeken heeft nalaten eerst en vooral het boek over de strafvordering van Prof. Vanhoudt na te slaan waarin hij zonder moeite de laatste stand zal vinden van de wetenschap der strafvordering.

Aimée Racine van de Brusselse universiteit publiceerde reeds verschillende overzichten over de jeugdmisdadigheid in België tijdens de jaren 1939 tot 1965. Thans heeft zij opnieuw een werkje uitgegeven getiteld "*De Jeugdmisdadigheid in België in 1966, 1967 en 1968*".

Deze monografie is bijzonder belangrijk omdat hierin voor het eerst de resultaten van de nieuwe Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming ter sprake komen.

De auteur wijst erop hoe moeilijk de start geweest is voor de nieuwe jeugdrechtsbanken aan wie thans ook bevoegdheid is opgedragen m.b.t. een reeks burgerrechtelijke aangelegenheden betreffende minderjarigen.

Zowel in het parket als bij de rechtbank deed zich een tekort aan magistraten voor. Ook bij de afgevaardigden van de jeugdbescherming in verband met de te verrichten onderzoeken en bij het kantoorpersoneel konden de nieuwe taken niet onmiddellijk worden opgevangen.

Terloops wordt hier gewezen op de moeilijkheden die zich ten gevolge de tweetaligheid voordoen in het arrondissement Brussel waar 76 % van de onderzoeken in het Frans en 24 % in het Nederlands plaats vonden. Ook het ontbreken van voldoende particuliere en openbare inrichtingen voor het onderbrengen van minderjarigen stelde de jeugdrechtsbank voor vaak niet op te lossen problemen.

Na uitvoerige statistieken te hebben medegedeeld betreffende de jeugdmisdadigheid en de maatregelen ter bescherming van de minderjarigen constateerde Prof. Racine, dat het in werking treden van de Wet

van 8 april 1965 met oneindig veel moeilijkheden gepaard ging.

De auteur is van oordeel dat men de wagen voor de paarden heeft willen spannen en dat men resultaten heeft willen bereiken zonder dat de vereiste infrastructuur aanwezig was. Dit had tot gevolg dat reeds meerdere wijzigingen aan de Wet van 1965 moesten gebracht worden.

Wat nu betreft de delinquentie van de jeugd, in de besproken jaren 1966, 1967 en 1968 stelt men vast, dat van geen verzwaring van de jeugdmisdadigheid is gebleken. De auteur wijst erop dat de verontrustende vormen van geweld, vandalisme en zedenfeiten, zoals zij bij nozembenden voorkwamen, blijken verdwenen te zijn.

Volgens Prof. Racine worden geleidelijk de tekorten aangevuld, en wordt de opleiding van het personeel steeds beter. Haar besluit eindigt met een optimistische noot.

Hetzelfde Centrum voor jeugdmisdadigheid heeft ook nog een interessante studie gepubliceerd van de hand van *J. Junger-Tas*, "*Kenmerken en sociale integratie van jeugddelinquenten*". Dit onderzoek dat op velerlei gebied verhelderend werkt werd uitgevoerd met medewerking van het Criminologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen.

In het huidig tijdsgewricht, waarin de grote criminaliteit een zo uitzonderlijke omvang heeft aangenomen, is van grote betekenis de mercuriale die werd uitgesproken door de heer *Procureur-Generaal Victor Van Honsté*, "*Bedenkingen over de bestrijding van de zware misdadigheid*". Over welke middelen beschikt de overheid en inzonderheid het Openbaar Ministerie en de politiediensten om de misdaden van erge aard die dagelijks voorkomen in deze periode, zoals hold-ups in banken enzomeer, doeltreffend te bestrijden? De procureur-generaal brengt hier zeer waardevolle bedenkingen in het midden die van aard zijn om de strijd tegen het banditisme doelmatiger door te voeren.

Van het werk "*Jacht*" van *Ludovic Ulrix* dat reeds enkele tijd geleden door de auteur gepubliceerd werd in de Algemene Praktische Rechtsverzameling is thans een tweede opnieuw bewerkte uitgave verschenen.

De heer *Ludovic Ulrix*, eerste-voorzitter van het Hof van Beroep te Luik, is een voortreffelijk kenner van het jachtrecht. In het boek worden al de problemen die voorkomen in verband met deze speciale tak van het recht exhaustief onderzocht; met vermelding van een zeer uitgebreide rechtspraak, die aangepast is aan de jongste gegevens. Het is gelukkig dat dit boek opnieuw werd uitgegeven daar het grote diensten zal bewijzen zowel aan de juristen als aan de liefhebbers der jacht.

Staatsrecht.

De herziening van onze grondwet is aanleiding geweest tot het verschijnen van meerdere nieuwe werken betreffende het staatsrecht.

Een van de eerste boeken die de herziene grondwet in haar geheel behandelde was dit van de heer *Hubert Vliebergh*, eerste auditeur bij de Raad van State, getiteld "*De Belgische Grondwet*". Dit werk vormt een uitstekend overzicht van onze staatsinstellingen, zoals zij door de grondwetsherziening gewijzigd werden. De auteur heeft er zich op toegelegd de nieuwe bepalingen volledig in te schakelen in de bestaande structuren en ons een samenhangend beeld te bezorgen van heel onze staatsorganisatie. Dit was niet zo eenvoudig en het was een probleem te weten in welke hoofdstukken de taalgebieden, de cultuurgemeenschappen, en de cultuurraden moesten ondergebracht worden. De auteur heeft gemeend dit best te doen in het hoofdstuk: het grondgebied en zijn indelingen, hoewel hij reeds hierbij op het terrein trad van de dynamiek van de machten. Na een hoofdstuk gewijd te hebben aan de Belgische nationaliteit en de staat van vreemdeling bespreekt de auteur het beginsel van de gelijkheid van de Belgen voor de wet en de vele politieke problemen die hiermede gepaard gaan.

Daarna komen dan de verschillende grondwettelijke vrijheden aan de beurt met een uitvoerig overzicht van het gebruik der talen. Het grootste gedeelte van het werk bespreekt de drie staatsmachten, waarvan de samenstelling en de bevoegdheden uitgestippeld worden om te besluiten met een studie van de gedecentraliseerde instellingen, de inkomsten en de uitgaven.

Eenvoud en klaarheid in de uiteenzetting zijn voorzeker het bijzondere doelwit geweest van de schrijver. Hij heeft ook ten eerste volledigheid nagestreefd. Want er is geen probleem dat op enige wijze met ons staatsrecht iets te maken heeft of het wordt, al is het soms op summier wijze, behandeld. Daarbij bevat de tekst talrijke verwijzingen naar de bronnen alsook aanduidingen betreffende de belangrijkste jurisprudentie. Het boek van de heer *Vliebergh* zal niet alleen diensten bewijzen aan de studenten in het staatsrecht maar het zal ook juristen, die niet van dichtbij de grondwetswijziging gevolgd hebben, wegwijs maken op de nieuwe terreinen van onze staatsinstellingen.

In een meer beknopt bestek heeft de heer *C. Lenaerts* een kort commentaar gepubliceerd over "*De vernieuwde Belgische Grondwet*". Dit boekje is hoofdzakelijk bestemd om gebruikt te worden in het middelbaar onderwijs. Het geeft enkel de grote lijnen aan en, niettegenstaande enige slordigheid in de uitgave, bevat het een goede synthese van onze tegenwoordige staatsorganisatie. Het heeft daarbij een bijzonder nut op pedagogisch gebied omdat het na de behandeling van de stof een reeks vragen uitstippelt waarop de leer-

lingen dienen te antwoorden. Het is ten eerste wenselijk dat alle studenten van het middelbaar onderwijs volledig op de hoogte zouden zijn van de inhoud van dit werkje.

In nog korter bestek schreef *Dr. Jur. R. Vekeman*, eerste adviseur bij het provinciaal bestuur van Oost-Vlaanderen, een brochure "*Institutionele Hervormingen*" waarin de nieuwe staatsregeling wordt uiteengezet en waarin wordt uitgestippeld wat nog dient bereikt te worden om de grondwetswijziging volledig te maken.

Een grote dienst aan het universitair onderwijs in het staatsrecht werd bewezen door *Prof. J. De Meyer* uit Leuven, door de uitgave van de "*Jurisprudentie over constitutioneel recht*". In 1969 had *Prof. De Meyer*, met enkele medewerkers van het Instituut voor Constitutioneel Recht der Katholieke Universiteit, een eerste deel gepubliceerd waarin de voor het staatsrecht belangrijkste arresten waren gepubliceerd, ten einde de gedoeerde cursus in belangrijke mate toe te lichten. De meeste van deze arresten werden gevelld door het Hof van Cassatie doch ook door de Raad van State. Waar het nuttig was werd ook rechtspraak aangehaald van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Zeer uitzonderlijk kwamen er ook arresten in voor van vreemde hoven, waar deze van bijzonder belang waren voor de geschiedenis van het staatsrecht.

Deze gerechtelijke beslissingen werden ondergebracht in afdelingen waarvan de eerste betrekking had op de instellingen met het oog vooral de hiërarchie der normen en in een tweede afdeling: rechten en vrijheden.

Nu heeft zopas *Prof. J. De Meyer*, met zijn medewerkers *G. Craenen*, *T. De Clerck*, *K. Rimanque*, *B. Van Eupen* en *J. Vermeulen* een *addendum* uitgegeven, waarin, onder dezelfde hoofdtitel, nog verder meestal recente arresten zijn opgenomen. Meer nog dan in het eerste deel wordt hier rechtspraak medege-deeld van vreemde rechtsmachten zoals de Supreme Court van de Verenigde Staten die aldus stof bieden tot de studie van het vergelijkend staatsrecht.

Door deze uitgave heeft *Prof. De Meyer* en zijn medewerkers de studie van het staatsrecht ten eerste bevorderd.

In de sfeer van het staatsrecht, dat de individuele vrijheid beschermt, moeten wij wijzen op het preadvies dat uitgebracht werd door *Mr. G.J.A. Baert* voor de vergadering van 1973 der Vereniging voor de Vergelijkende studie van het Recht van België en Nederland. Het preadvies handelt over het onderwerp "*De bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de toepassing van de computer*". Het komt er voor de auteur op aan te onderzoeken welke gevaren bestaan voor de privacy bij het verstrekken door middel van

de computer van alle mogelijke inlichtingen betreffende de persoonlijke levenssfeer van de burgers. Het rijksregister en de economische databank waarin dankzij de computer alle mogelijke inlichtingen kunnen samengebracht worden die betrekking hebben op de persoonlijke levenssfeer bieden voor deze privacy een zeer ernstig gevaar. Reeds werden door wettelijke bepalingen beperkingen opgelegd wat betreft het bekendmaken van private aangelegenheden; het beroepsgeheim, het fabricatiegeheim, het briefgeheim en dergelijke werken in dezelfde zin. Andere beperkingen zijn echter noodzakelijk om de bedreiging van de persoonlijke levenssfeer door middel van de computer af te wenden.

De auteur bespreekt de wetsvoorstellen die ingediend werden door de senatoren G. Van In en M.A. Pierson ten einde grenzen te trekken om de privacy te beschermen. Hij toont nochtans aan dat sommige initiatieven, zoals de oprichting van een bijzondere rechtbank "Controlekamer" van het wetsvoorstel Pierson, overbodig lijken.

Tot het staatsrecht moeten wij ook rekenen de werken die gewijd zijn aan bepaalde staatslieden die een belangrijke rol in ons land hebben vervuld. Dit is het geval met het *Liber Amicorum* dat opgedragen is geworden aan de heer *Alfons Vranckx*, tot voor kort minister van justitie.

In verschillende bijdragen wordt de levensloop en de activiteit van de heer Vranckx uiteengezet. *Othon Triau* behandelt de heer Vranckx als burger en als jong advocaat; *Willem Melis* vertelt over zijn studentent jaren; *Willem Pée* bespreekt zijn activiteit als onder-voorzitter van de commissie voor het opstellen van de Nederlandse tekst van grondwet en wetboeken; *Prof. André Mast* schetst de heer Vranckx als staatsraad en *Prof. Robert Senelle* doet dit wat betreft de hoogleraar. Eindelijk komen in het werk nog opstellen voor van de heer *Vladimir Plavsic* over Alfons Vranckx als socioloog en van raadsheer *Marc Chatel* die de activiteit van Vranckx als minister bespreekt.

Het geheel is een welverdiende hulde die gebracht wordt aan een persoonlijkheid waaraan de Vlaamse rechtsbeweging uitnemende diensten te danken heeft. Zeer opmerkelijk is de bijdrage van de hand van Prof. Mast waar hij zijn langjarige samenwerking met staatsraad Vranckx uiteenzet in de vierde kamer van de Raad van State. Dit opstel is een treffende beschrijving van de wijze waarop de rechtsvinding plaats heeft in ons hoogste administratief rechtscollege.

Dit *Liber Amicorum* dient voorzeker door alle Vlaamse juristen gelezen te worden.

Naast de vele studiën die over de nieuwe grondwet verschenen zijn, zoals deze van *K. Rimanque*, *W. Van Assche*, *P. Vermeylen* e.a. dienen wij bijzonder de aandacht te vestigen op de "*Beschouwingen over de herziening van de grondwet*" van de hand van Procureur-Generaal *W.J. Ganshof van der Meersch*.

Deze beschouwingen zijn zeer origineel, zij ontlede de nieuwe grondwettelijke ordening tot in de kleinste details en leverden een uiterst fijne kritiek op de onderscheiden gewestvormingen die door de wetgever voorzien zijn en op de vele tekortkomingen die in de nieuwe grondwettelijke teksten kunnen ontdekt worden, namelijk in verband met de bevoegdheden die de nieuwe grondwet aan de verschillende gewesten verleent. De conflicten tussen de wet en het decreet vormen het voorwerp van een bijzondere studie. Deze brochure van de heer Procureur-Generaal is de Nederlandse bewerking van een mercuriale die hij uitsprak op de plechtige openingszitting van het Hof van Cassatie. Deze studie zal voorzeker gelden als één van de meest scherpzinnige beoordelingen over de nieuwe grondwet.

Verwijzen wij ook nog naar het onlangs verschenen vijfde deel van de cursus van *vergelijkend staatsrecht* die werd samengesteld door Prof. *Frederic Dumon* waardoor deze belangrijke cursus gedoceerd aan de VUB aangevuld wordt.

Wat betreft de voorbereiding van de grondwetsherziening heeft de tegenwoordige eerste minister, de heer *Leo Tindemans*, ons een waardevol bronnen-materiaal bezorgd. Veel van wat tijdens de grondwetsherziening verwezenlijkt werd is gesproken uit de besprekingen die hebben plaats gehad in de zogenaamde "*Werkgroep-Eyskens*". De heer Tindemans die van deze werkgroep deel uitmaakte heeft met nauwgezette vlijt een dagboek gehouden betreffende al de besprekingen die in dit midden plaats hadden, en dat thans werd gepubliceerd onder de titel "*Dagboek van de Werkgroep-Eyskens*". Het is uiterst gelukkig dat we over dit materiaal beschikken, daar al de gegevens die in dit dagboek voorkomen de bedoeling van de grondwetgever toelichten en verklaren. Het is zeer zeldzaam dat wij kunnen beschikken over zulk volledig en zulk deskundig samengesteld relaas van de besprekingen in een parlementaire werkgroep. Het dagboek bijgehouden door de heer Tindemans vormt dan ook een waardevolle bron voor de wetenschappelijke studie van ons nieuw staatsrecht.

Nu de communautaire betrekkingen in ons land een zo essentieel aandeel hebben gehad voor de hervorming van de unitaire Belgische staat in een regionaal ingedeeld land, dienen, in verband met ons staatsrecht, voorzeker summier de werken vermeld die betrekking hebben op de Vlaamse Beweging en die haar verschillende facetten belichten.

Wijzen wij eerst op het voortreffelijk werkje van *Manu Ruys* "*De Vlamingen. Een volk in beweging, een natie in wording*". Het is een breedgeborsteld beeld van de Vlaamse levenskracht en van de grote mogelijkheden die voor de Vlaamse gemeenschap zijn weggelegd. De heer Gaston Eyskens schreef voor dit uitstekend boek een voorrede.

De heer *Max Lamberty* publiceerde het tweede deel van zijn werk over "*De Vlaamse Opstanding*". Dit deel dat gaat van 1914 tot op heden is vooral een verzameling van belangrijke illustraties in verband met al wat zich heeft voorgedaan op gebied van de Vlaamse strijd. De illustraties zijn echter voorafgegaan door een vrij uitvoerige synthese van de evolutie der Vlaamse Beweging sedert de eerste wereldoorlog, waarin de schrijver getracht heeft nog veel omstreden vragen met de grootst mogelijke objectiviteit te beantwoorden.

Prof. Lode Wils publiceerde een boek "*Flamenpolitiek en activisme*", waarin hij de stelling verdedigt dat het activisme in de eerste wereldoorlog een Duitse uitvinding is geweest, die bewust door de bezetter in ons land werd ingevoerd en dat onze activisten zich daarvoor enkel hebben laten vangen. Deze mening is voorzeker erg betwistbaar. Aan wie deze periode heeft medebeleefd lijkt het wel integendeel dat de bezetter een beweging, die reeds vóór de oorlog ontstaan was, hoofdzakelijk te Gent, en die zelf beroep op de bezetter heeft gedaan, heeft willen te nutte maken om zijn eigen politiek te bevoordelen.

Wat betreft de Tweede Wereldoorlog heeft Mevrouw *Els De Bens* een zeer uitvoerig proefschrift gewijd aan "*De Belgische dagbladpers onder Duitse censuur (1940-1944)*". Het is een zeer lijkig werk dat zeer veel opzoeken heeft vereist en waarin onderzocht wordt hoe de Belgische dagbladpers onder Duitse censuur gewerkt heeft, welke doeleinden door de bezetter werden nagestreefd, hoe de verschillende organen van de collaboratie-pers zich tegenover elkaar hebben verhouden en over welke middelen de Duitsgezinde pers beschikte.

Eindelijk mogen de kronieken niet vergeten worden die gepubliceerd werden door de heer *Arthur De Bruyne* in zijn verzamelwerk "*De kwade jaren*", waarvan thans het vierde deel is verschenen.

"*Taalgebruik in gerechtszaken*" vormt ook een hoofdstuk van ons staatsrecht.

Het boek van de heer *Leo Lindemans* gewijd aan dit onderwerp is sedert meerdere jaren de veilige gids van de rechtspraktijk. De wet, waarvan het algemeen beginsel ongeschonden werd gehandhaafd, heeft in de loop der jaren talrijke detailwijzigingen ondergaan en een nieuwe uitgave was ten eerste gewenst.

Deze nieuwe editie is thans verschenen en het vroeger werk bevat zeer belangrijke aanvullingen. Een uitgebreide rechtspraak is op basis van de wettelijke bepalingen tot stand gekomen en zowel magistraten als advocaten vinden thans in deze nieuwe uitgave een volledige uiteenzetting van alle delicate problemen die in de praktijk voorkomen.

Het werk munt uit door volledigheid en objectiviteit en is een definitieve leidraad voor de toepassing van de wet.

Administratief recht.

Voor het administratief recht moeten wij in de eerste plaats andermaal het succes onderstrepen van het prachtig synthetisch werk van *Prof. André Mast*, "*Overzicht van het Belgisch Administratief Recht*", waarvan in 1973 een vijfde opnieuw bewerkte en aangevulde uitgave verscheen. Dit boek vormt voorzeker de basis voor de studie van ons administratief recht in het algemeen; het wordt regelmatig op de hoogte gehouden van de wijzigingen die zich in deze tak van het recht voordoen en het lijdt geen twijfel dat deze onmisbare handleiding nog talrijke nieuwe uitgaven te verwachten heeft.

Verder wordt regelmatig voortgegaan met de aanvulling van de uitgaven over het Gemeenterecht zoals het "*Praktisch Handboek van het Gemeenterecht*" onder de wetenschappelijke leiding van de heer *R. Maes*, gepubliceerd door de studiedienst van de Vereniging van Belgische steden en gemeenten.

Ook de breed opgezette uitgave "*Gemeenterecht, Permanente commentaar*" uitgegeven door de N.V. UGA te Heule werd met belangrijke stukken aangevuld.

Wij hebben reeds in vorige overzichten de voortreffelijkheid van deze publicaties onderstreept en wij kunnen ons er slechts in verheugen dat zij met zoveel nauwgezetheid worden aangevuld.

Van de hand van de heer *Frans Wastiels*, de bekende specialist, die secretaris is van de Nationale commissie voor de ruimtelijke ordening, verscheen een "*Administratieve gids voor wie bouwt of verkavelt*". Het is een boek in kort bestek, waarin echter met grote volledigheid heel de problematiek wordt onderzocht van de bouwpolitiek en van de verdelingen en verkavelingen. Dit werkje, zeer handig uitgegeven, door de Uitgeverij voor gemeentelijke administratie "UGA" te Heule bespreekt al de moeilijkheden van de procedure bij bouw- of verkavelingsaanvragen en wijst de weg op een gebied dat voor velen een doolhof lijkt en waarop toch zulke aanzienlijke belangen in het gedrang komen.

Het boek is echter niet enkel een wegwijzer voor de praktijk. De juristen worden voortdurend op de hoogte gesteld van de rechtspraak, vooral deze van de Raad van State. Voor wie een betwisting aangaande deze stof heeft op te lossen is het gebruik van het werk van de heer Wastiels onontbeerlijk.

Tussen de licentiaats-thesissen die verdedigd werden in onze universiteiten en hogere scholen zouden er meerdere moeten vermeld worden die ongelukkig meestal begraven blijven in archieven en die nochtans een grotere bekendheid zouden verdienen.

Wij wensen hier dan ook in verband met het admi-

nistratief recht de aandacht de vestigen op het proefschrift overgelegd door de heer *Alfred De Pauw* in het Hoger Instituut voor bestuurs- en handelswetenschappen te Brussel dat als titel draagt: "*De gevolgen van een annulatiearrest van de Raad van State uitspraak doende in een beroep tot nietigverklaring wegens onwettigheid van de eigenlijke bestuurlijke rechtshandelingen.*" Een uiterst interessant onderwerp dat totnogtoe in ons land al te weinig bestudeerd werd.

Wanneer een bestuurlijke rechtshandeling door de Raad van State vernietigd wordt heeft deze beslissing kracht van gewijsde erga omnes, met terugwerkende kracht. Daarmee is alles niet gezegd, want er kunnen, als gevolg van de vernietigde rechtshandeling allerlei toestanden ontstaan zijn waarvan de rechtsgeldigheid een reeks uiterst subtiële vraagstukken opwerpt, die in dit proefschrift onderzocht worden.

Het werk legt getuigenis af van een zeer grondige kennis van de rechtspraak van de Raad van State en doet blijken dat de auteur ook volledig op de hoogte is van de literatuur in Frankrijk over het onderwerp.

Een kapittel van het administratief recht dat in de laatste tijd bijzonder de aandacht heeft getrokken is datgene van de ruimtelijke ordening en de milieu-bescherming.

Wij moeten in dit verband in de eerste plaats vermelden het degelijk boek van de heer volksvertegenwoordiger *Karel Poma* "*Knoeien met ons leefmilieu*", waarin vooral de technische zijden belicht worden van de vele problemen die in verband met het leefmilieu gesteld worden. De auteur van dit werk is thans staatssecretaris en er is in het land met grote voldoening vernomen dat een zo bekwaam specialist op dit gebied thans de leiding heeft van een departement dat volledig aan ruimtelijke ordening en leefmilieu gewijd is.

De heer Poma stelt een grondig onderzoek in naar de verschillende gevolgen van de geweldige economische expansie die wij beleven en die de oorzaak zijn van de verontreiniging van water, lucht en bodem. In drie afzonderlijke hoofdstukken wordt al wat daarmee betrekking heeft besproken en worden de middelen onderzocht om aan de kwalen te verhelpen. Ook het vraagstuk van de lawaaihinder wordt in een afzonderlijk hoofdstuk onderzocht.

De conclusie van het werk van de heer Poma is dat wij in de strijd tegen de verontreiniging in ons land nog nergens staan. De kaderwetten die onlangs werden uitgevaardigd konden nog niet toegepast worden bij gebrek aan uitvoeringsbesluiten en de auteur onderstreept hoe noodzakelijk het is dat een moderne wetgeving zou in werking komen en dat de technische en financiële middelen zouden verstrekt worden om het gevaar dat ons maatschappelijk leven bedreigt te bestrijden.

Wij hopen ten eerste dat nu aan staatssecretaris Poma de leiding van de strijd werd toevertrouwd, hij

er zal in slagen de zo onontbeerlijke resultaten te bereiken.

Reeds vorig jaar had *Prof. L.P. Suetens* een zeer gewaardeerde verhandeling geschreven over de nieuwe wetgeving betreffende de ruimtelijke ordening. Van dit werk is thans een nieuwe druk verschenen onder de titel "*Ruimtelijke ordening. Recht en praktijk*", waarin een uitvoerig commentaar wordt verstrekt op de Wet van 29 maart 1962 op de ruimtelijke ordening. Na de hoofdlijnen van de wet te hebben ontleed bespreekt schrijver in alle details al wat verband houdt met de plannen van aanleg, de bouwvergunning, de verkaveling en de sancties op de wettelijke normen om verder nog uit te wijden over de vraagstukken van schadeloosstelling en terugkoop, de rechten van derden en de publiciteitsmaatregelen. Verschillende belangrijke bijlagen vullen het boek aan. Het werk, in zijn nieuwe vorm is, zoals al wat uit de pen komt van deze geleerde schrijver, zakelijk en volledig, doeltreffend en toegelicht door de meest recente rechtspraak.

Ook voor de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland schreef *Prof. L.P. Suetens* een preadvies over "*De wetgeving inzake verontreiniging van water en lucht in Nederland en België*", waarin hij synthetisch de toestand bespreekt, een inventaris opstelt van de wetgeving, de bestuurlijke organisatie toelicht en de essentiële elementen uitstippelt die een toekomstige wetgeving moeten beheersen.

Ook de heer *Dr. Jur. M. Vanholder* schreef over "*Het Belgisch milieurecht. Wetgeving en reglementering*" waarin de reglementering op dit gebied wordt uiteengezet en aan een kritisch onderzoek onderworpen.

De auteur wijst erop dat tot nogtoe de geschriften over het leefmilieu zich hoofdzakelijk beperkten tot klachten doch dat nuttig ingrijpen meestal achterwege bleef. Het is nu zijn bedoeling te onderzoeken welke maatregelen er in ons land reeds genomen werden om aan de bestaande toestand te verhelpen.

De auteur geeft een uitstekend overzicht over de juridische middelen die ten onzent thans reeds kunnen aangewend worden om tot een behoorlijk leefmilieu te komen.

Het zijn eerst de algemene regelen die in ons burgerlijk en administratief recht voorkomen, zoals de toepassing van art. 1382 B.W. bij het vragen van schadeloosstelling voor verontreiniging of burenhinder zonder schuld, het bekomen van een bevel van de voorzitter der rechtbank zetelend in kortgeding om feitelijkeheden te beteugelen en verder onze administratieve wetgeving op de gevaarlijke, ongezonde of hinderlijke bedrijven alsmede de wet op de ruimtelijke ordening en de stedenbouw.

Deze algemene rechtsregelen zijn echter volstrekt onvoldoende om te komen tot een behoorlijke bescher-

ming van het leefmilieu. En in het tweede deel van zijn boek onderzoekt de auteur de bijzondere wetten die tot stand zijn gekomen, of die op het punt staan uitgevaardigd te worden op allerlei gebieden waar zich de nadelen van het bederf van het leefmilieu het meest doen gevoelen, namelijk : de waterverontreiniging, de luchtverontreiniging, de geluidshinder, het storten van vaste afvalstoffen en de noodzakelijke maatregelen voor het natuurbehoud.

Wanneer men dit overzicht nagaat stelt men zakelijk vast dat er reeds heel wat wettelijke bepalingen in werking zijn getreden en de auteur geeft gaarne toe dat, wanneer al deze normen werkelijk zouden toegepast worden, er een aanzienlijke verbetering zou te verwachten zijn.

De praktijk leert echter dat deze resultaten niet voorhanden zijn. De bescherming van het leefmilieu wordt in ons land nog al te weinig "au sérieux" genomen en allerlei omstandigheden dragen er toe bij dat de bestaande wetgeving bitter weinig aarde aan de dijk brengt.

Hiervoor vindt Vanholder verschillende oorzaken : eerst de versnippering van de bevoegdheden over talrijke departementen en administratieve diensten, het feit dat de wetgeving op dit stuk meestal gegoten wordt in kaderwetten die enkele algemene beginselen vastleggen, doch de toepassing volledig aan allerlei departementen overlaten, de al te grote traagheid van de administratieve diensten, en de onvoldoende strengheid die door de rechter aan de dag wordt gelegd voor het beteugelen van de inbreuken.

Om aan dit alles te verhelpen zou het volgens de auteur nodig zijn dat er één enkel departement zou opgericht worden voor de bescherming van het leefmilieu dat alle bevoegdheden in zich zou verenigen, wat thans gelukkig verwezenlijkt werd. Verder zou er een algemene basiswet moeten uitgevaardigd worden tot bescherming van het geheel van het leefmilieu, in alle mogelijke sectoren. De beteugeling zou in aanzienlijke mate moeten verscherpt worden en de wetgever zou zich moeten bekommeren niet alleen om het in werking brengen van strenge voorschriften, doch hij zou de economische en de sociale gevolgen van deze voorschriften moeten afwegen en er een behoorlijke regeling voor treffen.

Dit alles toont aan dat de oplossing niet gemakkelijk te verwezenlijken is. Er zullen slechts bepaalde resultaten kunnen bereikt worden wanneer de mentaliteit van de mensen in dit land gewijzigd wordt. Tot op heden wordt nog al te veel belang gehecht aan de economische vooruitgang die verder gestimuleerd wordt niettegenstaande de schadelijke gevolgen voor het leefmilieu. De auteur zegt terecht dat de geest die heden ten dage heerst er een is die uitkomt "Voor meer welvaart ten nadele van meer welzijn".

Voor ons land is de toestand bijzonder moeilijk. Het is economisch sterk afhankelijk van vreemde investeringen en kan daarom aan de industrie minder

strenge eisen stellen inzake milieuhygiëne dan sommige grote landen. Daarom is dan ook in de eerste plaats een Internationaal Milieubeleid vereist dat in alle landen dezelfde voorwaarden zou opleggen en dezelfde maatregelen gebiedend zou voorschrijven.

Het werkje van Vanholder geeft een zeer klaar inzicht in de problematiek van de bescherming van het leefmilieu en het illustreert nog eens duidelijk dat wanneer een strenge wetgeving op dringende wijze geboden is, deze toch niet zou baten wanneer de vereiste wil niet aanwezig is bij de mensen die deze wetten moeten toepassen.

Over hetzelfde onderwerp verscheen in de serie "Leefmilieu nu" uitgegeven door de Nederlandse Boekhandel te Antwerpen een werk van *Stan Beer-naert e.a.* "Lucht, luchtverontreiniging, luchtzuivering" waarin dezelfde vraagstukken behandeld worden. De uitgave van de reeks "Leefmilieu nu" maakt zich uiterst verdienstelijk om de aandacht van de openbare besturen en van de particulieren op dit zo gewichtig vraagstuk te vestigen.

Het *Administratief Lexicon* heeft verschillende nieuwe verhandelingen uitgegeven of reeds vroegere uitgaven herdrukt. Hiertussen moeten wij de hiernavolgende vermelden : *Yvon Hannequart* en *Leon Westhof*, "De ingenieur", waarin uitvoerig de rechten en plichten nagegaan worden van de ingenieur die optreedt als architect ; *A. Maron*, "De sociale reclasering van minder-validen" ; *L. Dreesen*, "Pensioenstatuut van het Gemeentepersoneel" ; *C. Vanstraelen*, "Begraafplaatsen en lijkbezorging" ; *O. Misotten*, "Tewerkstelling van vreemdelingen". In al deze traktaten wordt de traditie van het Administratief Lexicon nauwgezet gevolgd ; alle gegevens betreffende het behandelde onderwerp worden exhaustief behandeld en deze verschenen verhandelingen vormen een rijke bron van wetenswaardigheden en dragen in belangrijke mate bij tot de groei van de grote encyclopedie van het administratief recht die het "Administratief Lexicon" wil worden.

Door de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten werden handige losbladige bandjes uitgegeven, hoofdzakelijk bestemd voor de ambtenaren van de burgerlijke stand waarin de meest voorkomende problemen, waarmede deze ambtenaren geconfronteerd worden, ontleed en toegelicht worden. Het zijn de heren *F. Philippart* en *J.M. Leboutte* die zich met het samenstellen van de tekst gelast hebben.

Van de hand van de heer Philippart verschenen de verhandelingen : *Huwelijk* en *Echtscheiding*. – *Nationaliteit*. – *Vreemdelingen*. – *Overlijden*. – *Lijkbezorging* en *Begraafplaatsen*, terwijl de heer *J.M. Leboutte* meer speciaal de stof van de *Begraafplaatsen* en de *Lijkbezorging* voor zijn rekening heeft genomen.

In deze werkjes vinden de ambtenaren van de bur-

gerlijke stand en hun bedienden al wat zij kunnen wensen om de soms delicate gevallen die zich voor hen voordoen op te lossen.

Het Instituut Administratie-Universiteit publiceerde de referaten van een studiedag die plaats had te Sint-Niklaas, onder de titel "*Krachtlijnen van een beheersmodel voor gemeenten, federaties en agglomeraties*". De grote actualiteit van het behandelde onderwerp zal veel belangstellenden er toe aanzetten van deze uitgaven kennis te nemen.

In eigen uitgave verscheen van de hand van de heer Paul Berckx een tractaat over de "*Aansprakelijkheid van de rijksambtenaren tegenover de staat. In het kader van de aansprakelijkheid van de staat en van de rijksambtenaren tegen derden*". De heer Paul Berckx heeft reeds talrijke publicaties over het ambtenarenwezen op zijn naam staan. Niemand was meer bevoegd om dit delicaat onderwerp te behandelen.

Van groot belang is de rede die werd uitgesproken door Gouverneur A. Kinsbergen, ter gelegenheid van de opening van de gewone zitting van de Provinciale raad van Antwerpen, waarin gehandeld wordt over de problematiek van de Commissies van Openbare Onderstand en hun betekenis in de provincie Antwerpen, rede die gepubliceerd werd onder de titel "*Van Openbare Onderstand naar maatschappelijke bijstand*". Wij vinden hier een uitstekend historisch overzicht van de zorg voor de behoeftigen en de zieken vóór en na de Franse omwenteling, verder een uiteenzetting van de organisatie van de Openbare Onderstand in ons land, waarna de auteur de werkmiddelen en de patrimoniale aspecten nagaat waarmee de C.O.O. hun doel moeten nastreven. Hierop volgt er een sociologische ontleding van de groepen die beroep doen op de tussenkomst van de openbare onderstand, waarna de vraag gesteld wordt of thans, na 50 jaren, de wet op de Openbare Onderstand dient herzien te worden. Schrijver stelt verschillende onvolkomenheden van de wet in het licht en betoogt dat vele van haar bepalingen voorbijgestreefd zijn en dat voor de toekomst de actiesfeer van de C.O.O. dient verruimd te worden. Een multidisciplinair team van sociologen, sociale werkers, psychologen en specialisten in de ziekenhuiswetenschap blijkt noodzakelijk te zijn geworden.

Als slot van zijn rede schetst de gouverneur een project van wijziging dat op dit gebied in het leven zou dienen geroepen. Deze interessante uiteenzetting, die toegelicht werd met een uitvoerige reeks statistische bijlagen zal voor de studie van het behandelde onderwerp ten zeerste opgemerkt worden.

Uiteindelijk moeten wij nog in verband met het Administratief Recht de syllabus vermelden van de cursus die over dit vak gegeven wordt aan de Universiteit te Brussel door Prof. P. Vermeulen.

Economisch recht.

In 1971 werd voor het eerst door de faculteit der rechtsgeleerdheid van de rijksuniversiteit te Gent een postgraduate leergang ingericht over economisch en financieel recht, onder leiding van Prof. Guy Schrans. De colleges die tijdens deze leergang gegeven werden door vooraanstaande juristen werden gebundeld en in 1972 uitgegeven onder de titel "*Economisch en financieel recht vandaag*". Wij hebben in het Rechtskundig Weekblad (1971-1972, 1467) gewezen op de grote verdiensten van dit verzamelwerk. In het jaar 1972 werd andermaal dezelfde postgraduate leergang ingericht waarvan de colleges opnieuw verzameld werden in een lijvig boekdeel getiteld: "*Economisch en financieel recht vandaag II*" onder leiding van G. Schrans en J. Flamme.

Deze nieuwe uitgave dient van harte toegejuicht. De meest actuele problemen aangaande de zo belangrijke sector van het economisch en financieel recht worden hier behandeld door voortreffelijke specialisten die over vele onderwerpen van het bestudeerd gebied de jongste evolutie in het licht stellen.

De nieuw verschenen bundel is zo rijk aan inhoud dat het niet mogelijk is in deze beperkte plaatsruimte het belang van de verschillende studiën te onderstrepen. Wij moeten ons tot ons leedwezen beperken tot het vermelden van de behandelde onderwerpen en kunnen er niet genoeg de nadruk op leggen hoe zeer het vereist is dat ieder die zich interesseert voor economisch en financieel recht, van dit verzamelwerk zou kennis nemen.

Ziehier dan de in het Nederlands gestelde studiën: Prof. Dr. G. Schrans, Concentratie van ondernemingen in het Belgisch vennootschappenrecht; Prof. Dr. J. Van Damme, Concentratie van ondernemingen in het Europees kartelrecht; Prof. Dr. F. Amerijckx, Concentratie van ondernemingen in het Belgisch belastingrecht; Prof. Dr. Paul Eeckman, Internationale licentieovereenkomsten; Dr. W. Alexander, Industriële eigendom in EEG-perspectief; Prof. Dr. S. Fredericq, Verzekering van het bedrijfsrisico (consequential loss); J. Dubruelle, Handelspraktijken, inleidende uiteenzetting; J. D'Haenens, De sancties in de Wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken; Prof. Dr. Y. Schoentjes-Merchiers, De reglementering van de handelspraktijken: de verkoopmethodes; Prof. Dr. M. Gotzen, Eisers en verweerders in de vordering tot staken van onrechtmatige mededinging; Dr. F. Pauwels, Kredietverlening en kredietreglementering; E. Gillis, Kredietselectie en keuze van de kredietvorm; Dr. I. Verougstraete, Laesing; Dr. P. Vergote, Factoring; Prof. Dr. M.A.G. Van Meerhaeghe, Het internationaal betalingsverkeer; Prof. Dr. I. Claeys-Bouuaert, de heer P.C. Van Stevens, Fiscale problemen van de belegging in onroerende goederen - Evolutie van traditionele naar nieuwe beleggingsvormen (o.a. Vastgoedcertificaten); R. Van Outryve d'Ydewalle,

Juridische problemen van het beleid inzake economische expansie, het standpunt van het staatssecretariaat voor streekeconomie; Willem Rycken, Juridische problemen van de onderneming bij de toepassing van de economische expansiewetgeving; P.S.R.F. Mathijsen, Economische expansie in gemeenschapsverband.

Deze inhoud wordt nog aangevuld door enkele in het Frans of in het Engels gestelde bijdragen.

Vorig jaar had *Prof. Schrans* het prijzenswaardig initiatief genomen een reeks seminariewerken die onder zijn leiding door zijn studenten werden geschreven uit te geven. Over het in een universitair seminarie onderzocht probleem werd door enkele studenten verslag opgemaakt, wat aanleiding gaf tot een reeks opstellen, die zeer actuele onderwerpen op het gebied van het economisch recht uitvoerig bestudeerden. De uitgave "*Economie op zoek naar recht*" kende een groot succes en verstrekke inlichtingen over allerlei in het midden van de belangstelling staande vraagstukken.

Dit jaar heeft *Prof. Schrans* andermaal de werken van een aantal studenten gepubliceerd onder de titel "*Economie op zoek naar recht II*" waarin de hiernavolgende onderwerpen besproken werden: Wijn, wie ben je? Waar kom je vandaan? Waar ga je naartoe? – Brouwerijcontracten. – Postorderverkoop: leven op de rand van de wet? – De garantiokaarten bij de handel in elektrische huishoudtoestellen. – De kredietkaart. – Wie won de slag om de premieverkoop. – De juridische aansprakelijkheid van de consumentenbladen. – Over 10 jaar zuiver water? – Het parket en de economische delicten.

De lectuur van deze verhandelingen toont het nut en de degelijkheid van het gepresteerd seminariewerk. Wanneer *Prof. Schrans* voortgaat telkenjare de uitslag van het seminariewerk zijner studenten uit te geven zal dit spoedig uitgroeien tot een encyclopedie van Economisch Recht waarin zeer belangrijke wetenswaardigheden zullen te vinden zijn.

Voor het Economisch recht heeft de *Wet van 14 juli 1971 op de handelspraktijken* een reusachtig belang. Op allerlei punten die door de wet geregeld worden staat de jurisprudentie nog twijfelend en een toelichting op deze wet is dan ook onontbeerlijk. Deze werd verstrekt door *Dr. Jur. V. Segers*, eerst-aanwezend speciaal inspecteur bij de economische algemene inspectie, die de tekst van de wet heeft uitgegeven en haar bepalingen heeft gecommentarieerd. Daar de wetsartikelen voorzeker vatbaar zijn voor afwijkende interpretaties is het gebruik van dit boek, geschreven door een expert, ten eerste aan te bevelen.

Tot het economisch recht behoort ook de brochure die uitgegeven werd door de "*V.Z.W. Handelscomiteit van België*" betreffende "*Handelspromotie door gezamenlijk aanbod*", dat uitgegeven werd zonder naam van auteur.

Het geldt een commentaar op een gedeelte van de *Wet van 14 juli 1971 op de handelspraktijken* waarin verboden wordt enig gezamenlijk aanbod te doen aan de verbruiker van produkten, diensten of titels waarmee produkten, diensten of andere voordelen kunnen worden verkregen. Deze algemene regel geldt mits een reeks uitzonderingen die in de wet bepaald zijn en stelt dus in de grensgevallen een aantal omstreden problemen, die in dit werkje onder de loupe worden genomen.

Als slot van de uiteenzetting vinden wij hier een reeks concrete vragen, die voortdurend in de praktijk voorkomen en waarop een wel bepaald antwoord wordt gegeven, dat ons de oplossing brengt van meerdere omstreden gevallen.

Aangaande de *onderneming* verschenen een paar werken die, in verband met het economisch recht, niet uit het oog mogen verloren worden.

Wij wensen de aandacht te vestigen op het zeer belangrijk *tweede jaarverslag* van het *Verbond van Belgische Ondernemingen*, dat verscheen als speciaal nummer van het *Mededelingen* van deze vereniging onder de titel "*De onderneming en de Belgische samenleving*". In dit verslag, dat op zichzelf een boekdeel vormt van 120 bladzijden, wordt een grondig onderzoek ingesteld naar de demografie in ons land, de activiteit van de beroepsbevolking, de beloning van de arbeid, de verkorting van de werktijd en de vrijetijdsbesteding, de permanente vorming in de onderneming en uiteindelijk de problematiek van de derde leeftijd. Rijk voorzien van statistische gegevens brengt dit verslag zeer interessante elementen bij voor de studie van actuele economische problemen in ons land.

Uiteindelijk schreef de heer *Eric De Lembre* een uitvoerig werk over "*De waardebepaling van de onderneming*", waarin grondige opzoekingen verwerkt zijn en dat een onmisbaar hulpmiddel zal zijn voor de studie van bepaalde vraagstukken van economisch recht. Al hoort dit boek meer thuis op het terrein van de economie dan op dit van het recht, toch zal het in deze tijd waarin zoveel juristen betrokken zijn bij de fusie, de samenwerking of de overname van ondernemingen volstrekt onontbeerlijk zijn. Schrijver legt er de klemtoon op dat de waardebepaling van een onderneming niet enkel moet geschieden door een periodiek verslag zoals de balans of de winst- en verliesrekening, doch dat ook de prognose voor de toekomst moet worden belicht en de belangstellenden vinden in het werk van de heer *De Lembre* de vereiste richtlijnen om ook de toekomstige evolutie van een onderneming te onderzoeken.

Het is een werk van hoog technisch gehalte dat voorzeker voor de specialisten nieuwe horizons opent.

*
**

Sociaal recht

De Vlaamse literatuur over het sociaal recht is verrijkt geworden met een meesterlijk boek van de hand van *Prof. H. Lenaerts*, Advocaat-Generaal bij het Hof van Cassatie, "*Inleiding tot het sociaal recht*".

Het is een feit dat in de laatste jaren vele juristen ontmoedigd zijn bij de beoefening van het sociaal recht wegens het onsamenhangend karakter ervan en de voortdurende wijzigingen waaraan het onderhevig is. Voor iemand die zich niet grondig in dit vak specialiseert is het haast onmogelijk de grote lijnen te trekken in de ontwikkeling van het sociaal recht en de eenheid ervan te overzien.

Zoals de auteur het in zijn voorbericht opmerkt bestaat er een strekking om het arbeidsrecht en het sociaal zekerheidsrecht als twee onderscheiden rechtsakten te beschouwen. Daartegenover stelt hij dat het sociaal recht een autonoom geheel vormt waarvan het arbeidsrecht en het sociaal zekerheidsrecht de onderdelen zijn. Zijn boek streeft dan ook hoofdzakelijk het doel na de eenheid en de autonomie van het sociaal recht in het licht te stellen en de beginselen ervan te ontleden. Schrijver legt er de nadruk op dat zijn boek dus bedoeld is als een synthese en niet als een ontleding van detailregelingen.

Het geheel van het werk mag in hoge mate origineel genoemd worden en het wijkt af van meerdere pogingen die in dezelfde zin werden ondernomen. Dit origineel karakter ligt in de eerste plaats in de indeling van het werk dat bestaat uit drie grote delen die respectievelijk tot voorwerp hebben het materieel sociaal recht, het formeel sociaal recht en uiteindelijk de autonomie van het sociaal recht.

In deze drie grote onderverdelingen vinden alle problemen die betrekking hebben op het sociaal recht gevoeglijk onderdak. In het deel betreffende het materieel sociaal recht komt eerst het object van dit recht aan de beurt met al wat betrekking heeft op het recht op arbeid, de vrijheid van arbeid, de beroepsopleiding en de arbeidsvoorziening. Daarop volgt een uitvoerige studie van de arbeidsovereenkomsten en uiteindelijk de regeling van de arbeidsbescherming. Een tweede afdeling behandelt het recht op bestaanszekerheid met de studie van al wat betreft het loon, de vergoeding voor loonderving (ziekte en invaliditeit, arbeidsongeval, beroepsziekte), verder het pensioen en de kostenvergoeding namelijk de bijslag en de ziektekostenverzekering. Heel deze stof die het voorwerp uitmaakt van zovele afzonderlijke monografiën is hier tot een geheel verwerkt waarin een logische lijn te ontdekken valt en is volkomen tot eenheid herleid.

Het hoofdstuk betreffende het subject van het sociaal recht bespreekt de toestand van de werknemer en de gezagsverhouding of ondergeschiktheid. Na een geschiedkundige uiteenzetting van de evolutie der wetgeving op dit gebied ontleedt de auteur de verschillende categoriën van werknemers en verder de met de

werknemers gelijkgestelden en de zelfstandigen. Hij breidt dit hoofdstuk uit met een beschouwing over het tot stand komen van sociaal recht voor de ganse bevolking en vestigt de aandacht op de volksverzekeringen die in Nederland bestaan, – die eigenlijk "bijstandswetten" zijn – en de auteur wijst op de strekking die in België bestaat dezelfde weg op te gaan.

Het deel gewijd aan het formeel sociaal recht beschrijft eerst de bronnen zowel op nationaal als op internationaal gebied, behandelt heel de problematiek van de collectieve arbeidsverhouding en de hiërarchie van de rechtsbronnen. Een afzonderlijk hoofdstuk betreft het sociaal organisatierecht, waarin het vakbondswezen besproken wordt, de representativiteit van de vakvereniging en uiteindelijk het vraagstuk van de rechtspersoonlijkheid, die met klem door de vakbonden geweigerd wordt, doch die in feite door allerlei jurisprudentiële beslissingen in een zekere mate aanvaard wordt. Dit hoofdstuk wordt gevolgd door een studie van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, de arbeidsgemeenschap met de ondernemingsraad en de vakbondsafgevaardigden en eindelijk het sociaal bestuursrecht waarin behandeld wordt over de administratieve structuur van de sociale openbare diensten, het medebeheer en het institutioneel pluralisme.

Hoe nu dit sociaal recht gehandhaafd wordt is uiteengezet in kapitels betreffende het sociaal strafrecht, de arbeidsinspectie en de collectieve geschillen met een belangrijke uitwijding over het stakingsrecht.

Eindelijk wordt in het derde deel de autonomie van het sociaal recht besproken en wordt zijn dieper wezen toegelicht ten overstaan van het burgerlijk recht, het publiekrecht en het economisch recht. Meerdere andere sociale voorzieningen zoals volksgezondheid, volkshuisvesting enz. worden nog in aanmerking genomen.

In het laatste hoofdstuk getiteld "Interne structuur van het sociaal recht" schetst schrijver de evolutie van dit recht doorheen de 19e eeuw en in verschillende landen zoals Frankrijk, Nederland en Duitsland.

Hij ontleedt het begrip, de inhoud en de werksfeer van het arbeidsrecht en van de sociale zekerheid en stippelt de mogelijkheden uit van hun hervorming, om te besluiten met de vormgeving ervan door eventuele codificatie.

De bijzonder grote verdienste van dit werk bestaat er in dat heel het sociaal recht, met al zijn onderdelen en met de ontelbare essentiële problemen die het te voorschijn roept, hier tot eenheid is gebracht. De logische samenhang die door Prof. Lenaerts wordt uitgewerkt draagt niet enkel in grote mate bij tot beter begrip van het sociaal recht, doch al de problemen die hier bestudeerd worden liggen verankerd in de sociologische maatschappelijke verhoudingen en in de historische politieke gebeurtenissen die de evolutie ervan bepaald hebben.

Zeer gelukkig is ook dat, meer dan in gelijk welk boek betreffende hetzelfde onderwerp, de motieven

van de wettelijke beslissingen verklaard en hel belicht worden en dat de auteur over al de regelingen op sociaal gebied die hij bestudeert zijn eigen mening doet kennen door hun waarde en ook dikwijls hun tekortkomingen te beoordelen.

Het boek van Prof. Lenaerts heeft een grote wetenschappelijke waarde hoofdzakelijk door de originaliteit van de algemene visie die door de auteur over de stof ontwikkeld wordt. Op dit gebied is het boek van Prof. Lenaerts voor ons land op dezelfde lijn te stellen als de werken van een Durand in Frankrijk of van een Molenaar in Nederland.

Het is een groot boek, een bijzonder waardevol wetenschappelijk werk, een zeer originele synthese van een zeer uitgebreide rechtstak en het zal blijvend gelden als één van de beste werken van onze Vlaamse rechtsliteratuur.

Ter bekoming van de graad van geagreggeerde voor het hoger onderwijs heeft Dr. Kris Schutyser een zeer belangrijk proefschrift verdedigd over "*Geneeskundige controle in de sociale zekerheid*", dat uitgegroeid is tot een uitvoerige studie van meer dan 350 bladzijden.

De organisatie van de sociale zekerheid vormt in ons recht een hele wereld en omvat de ziekte- en invaliditeitsverzekering, de pensioenregeling, de gezinsbijslagen, de arbeidsvoorziening en werkloosheid, de jaarlijkse vakantie en de speciale regelingen voor mijnwerkers en zeelieden, het sociaal statuut van de zelfstandigen en niet het minst de arbeidsongevallen en de beroepsziekteverzekeringen. Daarbij hebben zich nog andere sectoren komen voegen zoals de regelingen voor minder-validen enz. Toepassing van de zeer uitgebreide wetgeving in al deze sectoren berust voor een groot deel op de geneeskundige controle, die de voorwaarden onderzoekt voor het toekennen van de wettelijke voordelen.

Voor elk van de sectoren waarin deze voordelen verstrekt worden is er een procedure voorzien die door de belanghebbenden moet gevolgd worden en is er een hele staf van controlerende ambtenaren en geneesheren aangesteld, van wier beslissing het toekennen van de voordelen afhankelijk is.

In het eerste deel van zijn werk beschrijft de auteur, in alle mogelijke details, de organisatie van deze geneeskundige controle in de verschillende sectoren voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering zowel bij werknemers als bij zelfstandigen, de gezondheidszorgen, de arbeidsongevallen en de beroepsziekten, de arbeidsvoorziening en de werkloosheidsverzekering, de rust- en overlevingspensioenen, de gezinsbijslagen enzomeer. Men komt zeer onder de indruk van de diepgaande studie die schrijver gemaakt heeft van al deze aangelegenheden, met de vele betwistingen die zij medebrengen, de uiteenlopende zienswijzen die zich voordoen, de breedvertakte organisaties die werden opgebouwd en de jurisprudentie die zich op dit gebied heeft ontwikkeld.

Na de uiteenzetting van de organisatie in de verschillende sectoren bestudeert de auteur het begrip zelf van de geneeskundige controle, terwijl in een derde deel van het proefschrift een aantal medisch-juridische problemen van de geneeskundige controle worden bestudeerd, waaronder de therapeutische vrijheid en het medisch beroepsgeheim.

In zijn slotbeschouwingen vraagt de heer Schutyser zich af in welke mate een verbetering van het bestaande stelsel zou kunnen voorzien worden en hij komt op voor een uniforme controleprocedure, in afwachting dat in de toekomst zou kunnen overgegaan worden tot het instellen van de unificatie van de geneeskundige controlesystemen en -instanties.

Dit proefschrift legt getuigenis af van een fantastische documentatie over het onderwerp dat door de auteur volledig is uitgeput en het zal voorzeker één van de zeer belangrijke wetenschappelijke geschriften blijven in de zo uitgebreide en zo vlug evoluerende sfeer van het sociaal recht.

De Wet van 10 april 1971 heeft belangrijke wijzigingen gebracht aan de wetgeving op de arbeidsongevallen. De heer *Matthieu Vandeur* heeft deze wet verwerkt in een algemene handleiding met als titel "*De arbeidsongevallen*", die een uitstekende leidraad vormt voor al wat met de arbeidsongevallen in verband staat.

Een voortreffelijke uiteenzetting van de wetgeving, in haar jongste vorm, wordt geïllustreerd met een reeks voorbeelden en berekeningen die de tekst ten eerste verduidelijken en de zienswijze van de auteur wordt gestaafd door een overvloedige verwijzing naar de rechtspraak, zodanig dat wie het boek van Mr. Vandeur heeft nageslagen volledig op de hoogte is van de middelen die kunnen te pas gebracht worden bij de soms zeer delicate en genuanceerde betwistingen aangaande arbeidsongevallen. Wij kunnen niet genoeg het gebruik van dit zeer degelijk werk aan onze juristen aanbevelen.

Het *Instituut voor Arbeidsrecht aan de Universiteit te Leuven* heeft, zoals vorige jaren, haar *Bulletin 1973* uitgegeven, dat thans het nummer 4 draagt.

Zoals het onze lezers bekend is heeft dit bulletin als doel bepaalde kapitels van het arbeidsrecht op internationaal vlak toe te lichten. Naast de Nederlandse opstellen komen er dan ook meerdere voor in de Engelse taal. De verschillende studiën die in het boek verzameld werden hebben hoofdzakelijk betrekking op de volgende onderwerpen: Deelname van de werknemers aan het beheer van het bedrijf, Arbeidsverhoudingen op Europees niveau en Arbeidsverhoudingen in verschillende landen, waaronder Oostenrijk, Canada, Japan, Groot-Brittannië en Nederland.

De serie van deze bulletins is een rijke bron voor de studie van het arbeidsrecht in de breedste zin en wij moeten het ten eerste toejuichen dat haar jaarlijkse delen zo regelmatig verschijnen. De degelijk-

heid van de inhoud strekt ten eerste tot eer van het Leuvens Instituut voor Arbeidsrecht.

Fiscaal recht.

Op het gebied van het fiscaal recht zijn weinig belangrijke theoretische werken aan te stippen. Het zijn vooral overzichtelijke uitgaven voor de praktijk van het belastingwezen en publicaties van wetteksten die in aanmerking komen.

Het regelmatig verschijnen van de "*Fiscale Documentatie Vandewinckele*", thans uitgegeven door CED Samsom, is een traditie geworden. Het geheel van het werk vormt een uiteenzetting van ons fiscaal stelsel in vele boekdelen en de aanvullingen die het feilloos op de hoogte houden van de meest recente evolutie van de Belgische fiscaliteit maken van deze uitgave een encyclopedie volledig aangepast aan de meest strenge vereisten.

Voor de "Reinaert uitgaven" schreef de heer *Etienne Wannyn* een "*Compendium der vennootschapsbelasting*" en de heer *Hugo De Meyer* een "*Compendium der personenbelasting*". Beide uitgaven zijn losbladig en kunnen regelmatig aangevuld worden. Zij vormen een veilig richtsnoer voor de belastingplichtigen.

Verder verscheen, eveneens losbladig, het "*Fiscaal wetboek*" uitgegeven door de C.E.D. Samsom.

De "Uitgave van gemeenschappelijke ondernemingsdiensten en van Interbankendienst" publiceerde in een lijvig boekdeel het *Koninklijk Besluit van 4 maart 1965 tot uitvoering van het wetboek van de inkomstenbelastingen*, uitgave die voor de praktijk zeer behulpzaam zal zijn.

Uiteindelijk verscheen bij de firma C.E.D. Samsom eveneens de Nederlandse tekst van het werk van *Jacques Dams*, "*Fiscaliteit van de regionale en plaatselijke overheden*", waarin de bestuurlijke beheerders een wegwijzer vinden voor soms moeilijke vraagstukken voor dewelke zij zich gesteld zien.

Internationaal Privaatrecht.

Geschriften over het internationaal privaatrecht zijn in ons land vrij zeldzaam. Wij moeten daarom des te meer de klemtoon leggen op de "*Verzameling van wetteksten, verdragen en rechtspraak betreffende het Belgisch internationaal privaatrecht*" die samengesteld werd door de heer *Herwig A. Desmedt*.

Deze uitgave is bedoeld als hulpmiddel van de cursus over internationaal privaatrecht gedoceerd aan de universiteit te Brussel door *Prof. L. Ganshof*. Naast de schaarse wetteksten bevat deze verzameling alle belangrijke internationale verdragen die door België gesloten werden met meerdere landen over allerlei on-

derwerpen van internationaal privaatrecht. Het is vooral van belang dat hier ook de bijzonderste arresten van onze hoven zijn opgenomen, die rechtstreeks werden overgedrukt uit de tijdschriften waarin ze te vinden zijn. Dit is voor de studenten een aanzienlijke verlichting van hun arbeid en het geheel van deze verzameling laat uitstekend toe een degelijk overzicht te krijgen van de strekkingen van deze tak van het recht in ons land.

Internationaal recht.

Op het gebied van het internationaal recht is *Prof. B. De Schutter* zeer actief geweest. Hij heeft in samenwerking met *Prof. Chr. Eliaerts* een studie gewijd aan "*De bescherming van het individu in moderne conflict-situaties*", die als ondertitel draagt "*Analyse van de ontwerpprotocollen ter aanvulling van de Rode Kruis conventies van 1949*". Dit boek is een bijdrage van waarde voor de bescherming van het individu op internationaal gebied in de periode dat een nieuwe diplomatieke conferentie te Genève plaats heeft om de vroegere codificaties van het humanitair recht van Genève en Den Haag aan te passen aan de tegenwoordige evolutie.

De auteurs geven in het werk een kritische benadering van de nieuwe ontwerpen en amendementen die worden voorgesteld ten einde te komen tot een volmaakt recht van bescherming van elk individu dat betrokken is bij een gewapend conflict.

Het boek van de professoren De Schutter en Eliaerts is een waardevolle bijdrage tot het internationaal recht betreffende een stof die aanleiding geeft tot scherpe betwistingen en die zal bijdragen tot de humanisering van de gewapende conflicten. Wij dienen de auteurs dankbaar te zijn dat zij de aandacht op dit zeer belangrijk probleem hebben gevestigd.

Hierbij mogen wij niet nalaten het uitgebreid werk te vermelden van dezelfde professoren *De Schutter* en *Eliaerts* "*Bibliography on International Criminal Law*". Al is dit boek in het Engels gesteld, omdat het vooral bestemd is voor een internationaal publiek, vormt het een belangrijke bijdrage van 2 Vlaamse geleerden tot de studie van het internationaal recht.

In deze bibliografie van het internationaal strafrecht zijn 5.201 titels verzameld. Het werk werd uitgegeven door het Centrum voor Internationaal Strafrecht aan de Vrije Universiteit te Brussel.

Over dit onderwerp werden na de tweede Wereldoorlog in bijna alle landen talrijke geschriften gepubliceerd, de ene van algemene draagwijdte, de andere meer nationaal of lokaal beperkt.

Het is de grote verdienste van de auteur dat hij alle werken die op dit gebied verschenen heeft opgespoord en ons over het internationaal strafrecht een bibliografie heeft bezorgd waaraan weinig geschriften zullen ontbreken.

Het werk is ingedeeld in verschillende rubrieken.

Na algemene studies worden de geschriften vermeld betreffende de extra-territoriale jurisdictie met een afzonderlijk hoofdstuk over de gevolgen van vreemde strafvonnissen.

Een volgend hoofdstuk vermeldt wat gepubliceerd werd op het gebied van de uitlevering en de uitdrijving, de uitlevering van oorlogsmisdadigers en het politiek asiel.

Daarna worden behandeld de wederzijdse rechts-hulp op strafrechtelijk gebied en het statuut van vreemde militaire machten.

De twee laatste hoofdstukken, die de meest uitvoerige zijn van het boek, behandelen de oorlogsmisdaden van alle aard. Een groot gedeelte is voorbehouden aan de bibliografie betreffende de processen van de oorlogsmisdadigers en de naoorlogse processen aangaande de collaboratie met de bezetter. Genocide, verdovende middelen, onzedelijke publicaties, luchtpiraterij, slavernij, terrorisme zijn de titels van de hoofdstukken die op al deze gebieden een zeer uitgebreide internationale bibliografie bevatten.

Het boek wordt besloten met de vermelding van geschriften over humanitaire overeenkomsten en krijsgesvangen.

Afzonderlijke hoofdstukken zijn gewijd aan de internationale strafrechtelijke procedure en de activiteiten van de Verenigde Naties op het gebied van het internationaal strafrecht.

De samenstelling van deze bibliografie heeft natuurlijk een fantastische arbeid gevergd. Wij kijken er met eerbied naar op. De auteur heeft zijn zoeklicht gericht tot in alle uithoeken van zijn onderwerp en de oogst die binnengehaald werd is haast onoverzienbaar.

De omvang van de behandelde stof was echter zo groot dat, zoals de auteur het zelf in zijn voorwoord onderstreept, volstrekte volledigheid niet kon verhoopt worden. Dit kan niemand bij een dergelijke prestatie verwachten. Wat hier geboden wordt is een machtig werkinstrument waarin de materialen verzameld werden voor vele toekomstige studiën.

We menen nochtans hier een kleine opmerking te moeten maken die niets afdoet aan de grote betekenis van het werk. Voor verschillende landen wordt de bibliografie medegedeeld aangaande de processen van collaboratie die in alle Europese landen hebben plaatsgehad. Wanneer voor Frankrijk en andere landen de aangehaalde reeks geschriften haast volledig mag genoemd worden, is zulks, zonderling genoeg, niet het geval voor België of Nederland. In ons land verschenen ook boeken betreffende politieke processen (Romsee, Borginon e.a.) die niet vermeld worden en voor Nederland wordt de uitgave opgegeven van meerdere processen zoals deze van Blokzeil, Mussert, Christiaansen en Rauter, doch niet dit van Van Genechten, dat nochtans in dezelfde serie als de drie vorige verscheen.

Ook is er in ons land en in Nederland nog heel wat

gepubliceerd over de politieke oorlogsprocessen, dat we in het boek niet vermeld vinden.

Deze enkele opmerkingen beletten niet dat wij ons volledig aansluiten bij de mening van Dr. Jescheck in zijn voorwoord, die volkomen terecht zegt: "I can say without hesitation that this bibliography is of tremendous scientific importance".

Een voortreffelijk instrument voor de studie van het internationaal recht, met het oog op ons land, is ook het boek van de heer I. De Troyer, "*Repertorium van de door België gesloten verdragen (1830-1940)*". De auteur is directeur van de dienst der verdragen bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken en verzorgt jaarlijks de rubriek der nationale verdragen in het "Belgisch tijdschrift voor Internationaal recht". Hij was dus voortreffelijk geplaatst om een leemte aan te vullen die zich voordeed in de Belgische literatuur voor de studie van het verdragrecht. Naast een volledige lijst van de door België gesloten verdragen vermeld in chronologische volgorde bevat het boek tabellen die naar het eerste deel verwijzen en een register der partijen die deelachtig waren aan het verdrag, terwijl in een laatste afdeling een alfabetische index voorkomt van trefwoorden in verband met de stof die in de verdragen behandeld wordt.

Dit repertorium is een werkinstrument dat even onontbeerlijk zal zijn voor de juristen als voor de historici; het werd met de meeste zorg samengesteld en het mag vanwege de auteur als een Benedictijner werk bestempeld worden. Voor al de vermelde verdragen wordt teruggewezen naar de vindplaatsen zodat daarvoor op aanzienlijke wijze wetenschappelijk werk vereenvoudigd en vergemakkelijkt wordt.

Een tweede deel over de verdragen afgesloten tussen 1940 en heden is aangekondigd en het zal door de belangstellenden met ongeduld verwacht worden.

Voor de studenten vestigen wij hier ook nog de aandacht op de syllabus voor de *cursus van volkenrecht* van Prof. Frans De Pauw, waarvan het tweede deel dat onlangs verscheen, de internationale geschillenregeling tot voorwerp heeft.

*
**

Rechtsgeschiedenis.

Het terrein van de rechtsgeschiedenis werd gedurende het vorig gerechtelijk jaar weinig bewerkt. Met des te meer genoegen kunnen wij wijzen op een belangrijk werk van de hand van de heer Stadsarchivaris der stad Brugge A. Schouteet, "*De klerken van de vierschaar te Brugge met inventaris van hun protocollen bewaard op het Brugse stadsarchief*". Al is dit werk in de eerste plaats geschiedenis, toch heeft het een zeer groot belang voor het recht. Inderdaad, de klerken van de vierschaar te Brugge hadden een zeer

speciale functie. Zij werden aangesteld door het stadsbestuur en waren openbare ambtenaren gelast met het opstellen van authentieke akten. Deze akten moesten echter door de schepenen bekrachtigd worden. Daaruit spruit een grote gelijkenis met de bevoegdheden van het latere notariaat. De klerken van de vierschaar hadden ook nog een andere bevoegdheid, zij mochten als "procureur" de partijen voor de rechtsmacht vertegenwoordigen.

De grondige studie die door de heer stadsarchivaris van Brugge geschreven werd over deze zo speciale categorie ambtenaren is zeer leerrijk en vormt een zeer verdienstelijke bijdrage tot onze literatuur over de rechtsgeschiedenis.

*
**

Dit overzicht zou al te uitvoerig zijn wanneer wij hier nog op zoveel verschillende gebieden de geschriften en uitgaven moesten vermelden die zich ten doel stellen de studie van de rechtswetenschap in de Nederlandse taal in ons land te bevorderen.

De uitgebreide reeks tijdschriften die zich specialiseren in bijna alle takken van het recht leveren hier een aanzienlijke bijdrage, die wij ons in vroegere jaren zelfs nooit zo uitgebreid en zo degelijk hebben kunnen voorstellen.

En wij mogen ook niet vergeten wat gepresteerd werd in verband met de uitgave van jurisprudentie en van wetteksten.

Wij mogen niet verwaarlozen het zo nuttig "*Compendium van rechtspraak*" uitgegeven door Prof. Marcel Storme en Lea Van Slycken, dat verscheen als tweede deel van de "Bibliotheek van gerechtelijk recht", waarin de belangrijkste arresten, die leidendgevend zijn voor bepaalde sectoren van het recht verzameld worden. Het is een losbladige uitgave die zich ten doel stelt het bekende werk van Henri Capitant "*Les grands arrêts de la jurisprudence civile*" te evenaren. Niet alleen de tekst zelf van deze belangrijke arresten wordt medegedeeld, doch deze tekst wordt gevolgd door een verwijzing naar de commentaren waartoe hij aanleiding heeft gegeven en wordt gesitueerd in het kader van de evolutie van het recht waarop het arrest betrekking heeft.

Een geweldige inspanning werd ook gedaan door onze Vlaamse uitgeverijen wat betreft de publicatie van onze wetgeving.

Elk Vlaams jurist kent de monumentale editie van de "*Tweetalige losbladige wetboeken*" door de wetenschappelijke uitgeverij E. Story Scientia te Gent, met aanduiding van de bijzonderste arresten van het Hof van Cassatie die de tekst van het wetsartikel interpreteren. In deze luxueus verzorgde serie verschenen reeds zes delen namelijk het *Wetboek van koophandel* ver-

zorgd door J. Ronse, het *Burgerlijk Wetboek* door W. Delva, het *Gerechtelijk Wetboek* door M. Storme, het *Strafwetboek en wetboek van strafvordering* door J. Matthijs, het *Wetboek publiekrecht* door A. Mast en het *Wetboek sociaal zekerheidsrecht* door R. Dillemans. Dit laatste bestaat reeds uit drie banden waarvan de derde zopas van de pers kwam. De toevoegingen om al deze delen nauwgezet op de hoogte te houden van de jongste wetgeving verschijnen met bewonderenswaardige regelmaat.

Een uitgave van onze wetboeken die ongetwijfeld veel succes zal kennen is deze van de firma Van In te Lier, "*Codes Van In*" die onlangs op de boekenmarkt kwam. Het is een publicatie in klein formaat, doch uitstekend verzorgd, waarin de tekst van onze grote wetboeken in de beide talen is gedrukt. De boekjes zijn bijzonder gemakkelijk om medegenomen te worden naar het gerechtshof en laten toe de gezochte wettekst steeds onmiddellijk onder de hand te hebben. De uitgave werd verzorgd door de Antwerpse advocaten Prof. K. Van Baarle, M. Claesen, A. Verstreken en substituut L. Van Gelder. Nadat vroeger reeds de tekst van de grondwet was uitgegeven zijn thans verschenen het *Burgerlijk Wetboek*, ingedeeld in vier deeltjes, het *Strafwetboek en het Wetboek van strafvordering* met de aanvullende strafwetten en het *Gerechtelijk Wetboek*.

Deze boekjes zijn uiterst handig in het gebruik en de prijs ervan is buitengewoon laag kunnen gehouden worden. Zij zijn op de hoogte gebracht van de jongste wijzigingen in de wetgeving en zij zullen voorzeker veel gebruikt worden.

*
**

Het doel van dit beknopt overzicht is geen ander dan de aandacht van onze lezers te vestigen op de geweldige dynamiek die zich voordoet bij onze Vlaamse juristen en die bewezen wordt door de schat van juridische werken en geschriften die in de tijdspanne van één enkel jaar werden gepubliceerd. Er zijn enkele meesterwerken bij en het geheel van de aangestipte uitgaven geeft blijk van een ontembare vlijt en van een hoog wetenschappelijk streven. De Vlaamse rechtsliteratuur gaat in spoedtempo voort de achterstand die wij in de vorige jaren gekend hebben in te lopen en staat voorzeker ten minste op hetzelfde niveau als de Franse uitgaven op rechtskundig gebied in ons land.

Dit maakt ons allen gelukkig en het is de beste beloning voor hen die zich sedert jaren hebben ingespannen voor de bevordering van de bloei van onze Vlaamse rechtswetenschap.

Ridder René VICTOR

BIBLIOGRAFIE DER VLAAMSE JURIDISCHE WERKEN VERSCHENEN GEDURENDE HET GERECHTELIJK JAAR 1973-1974

Algemeen

Storme M., Langemeyer G.E., Ter Heide J., Leyten J.C.M., Matthijs J., Taak en opleiding van de magistraat. — Deel IV van de Bibliotheek van gerechtelijk recht uitgegeven door het seminarie voor privaatrechtelijk procesrecht aan de Rijksuniversiteit te Gent, onder leiding van Prof. Dr. Marcel Storme. — Gent, 1973, 137 blz.

Van Houtte J., Callens I., Lafaille R., Lefevere J., Aanvaarding van de rechtsnorm. — Antwerpen, De Nederlandsche boekhandel, 1973, 143 blz.

Gedenkboek. De Vlaamse Conferentie der Balie van Gent 1873-1973.

Burgerlijk recht

Delva M., Voorrechten en hypotheeken. (Story's Universitaire handleidingen). — Gent, E. Story-Scientia, 1973, 184 blz.).

Vandenbergh Hugo, Voorrechten en Hypotheeken. — Leuven, Aurelia Books, 1973, 100 blz.

Herbots Jacques, Bronnen van het recht. — Leuven Aurelia Books, 1973, 442 blz.

Herbots Jacques, Borgtocht. In samenwerking met Paul Herten. — Leuven, Aurelia Books, 1973, 41 blz.

De Keyser Leon. Overeenkomsten. — Leuven, Aurelia Books, 1972, 54 blz.

Paulus C., De gebruikelijke contracten. Brussel, VUB-uitgaven, 1972, 53 blz.

Verhavert J.L. en Buelens C., De toepassingsproblematiek van de pachtwet (Wet van 4 november 1969). — Mechelen, Orde van Advocaten, 1974, 64 blz.

Gerechtelijk recht

Lepaige A., Handboek van Gerechtelijk Recht (Deel IV), Rechtsmiddelen. — Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1973, 277 blz.

Boehlé Alex, Delbrouck Ivo, Van Hoecke Mark. Arbitrage. — Deel III van de Bibliotheek van gerechtelijk recht uitgegeven door het seminarie voor het privaatrechtelijk procesrecht aan de Rijksuniversiteit te Gent, onder leiding van Prof. Dr. Marcel Storme. — Gent, 1973, 111 blz.

Briers Marcel, Handboek van de gerechtsdeurwaarder. Met 125 formulieren. — Brussel, Et. E. Bruylant, 1973, 495 blz.

Van Hecke G., Gewijzigde Bevoegdheids- en Exequatur-regels. Verdrag van 27 september 1968. — Brussel, Aurelia Books, 1974, 247 blz. over 2 kol.

Matthijs Jacques, De familierechtbank: proeve tot een gerechtelijk experiment. (Overdruk uit het "Rechtskundig Weekblad"). — Antwerpen, De Vliet, 1972, 80 blz.

Handelsrecht

Ronse J., De Vennootschapswetgeving 1973: Commentaar op de Wet van 6 maart 1973 tot aanpassing van de eerste E.E.G.-richtlijn van 9 maart 1968; met modellen van akten door F. Bouckaert. — Gent, E. Story-Scientia, 1973, 282 p.

...De nieuwe wetgeving betreffende de handelsvennootschappen. Commentaar en officiële coördinatie van de wetten betreffende de handelsvennootschappen. — Brussel, Kamer van Koophandel, 1974, 102 blz.

Raemaekers Jos. en Vander Elst Marcel, Vraagbaak voor de commissarissen van naamloze vennootschappen. Rechten en plichten van de commissarissen t.a.v. de samengeschaalde wetten op de handelsvennootschappen en het wetboek van de inkomstenbelastingen. — Brussel, Uitgaven van

gemeenschappelijke ondernemingsdiensten en Interbankendienst, 1974, 126 blz.

Kortleven Louis, Is de verplichte verzekering der professionele aansprakelijkheid van de advocaten in België wettelijk? (Proefschrift K.U.L.). — Eigen uitgave, 1973, 136 blz.

Van den Heuvel J., Het verzekeringsrecht. — Brussel, VUB-uitgaven, 1972, 82 blz.

Soumeryn-Kestemont Monique. Vade-Mecum. De wisselbrief en het orderbriefje. — Brussel, Gemeenschappelijke Ondernemingsdiensten en Interbankendienst, 1974, 48 blz.

Strafrecht

Vanhoudt Constant en Calewaert Willy. Belgisch strafrecht. Supplement bij de 1e uitgave. — Gent, E. Story-Scientia, 1973, 74 blz.

De Zegher Julien, Openbare Zedenschennis (Algemene Practische Rechtsverzameling). — Gent, E. Story-Scientia, 1974, 225 blz.

Vanhoudt C.J., Strafvordering. 2 dl. — Gent, Story-Scientia, 380 blz.

Racine Aimée. De jeugdmisdadigheid in België in 1966, 1967 en 1968. — Brussel, Studiecentrum voor Jeugdmisdadigheid, 1973, 59 blz.

Junger-Tas J., Kenmerken en sociale integratie van jeugdelinquenten. Onderzoek uitgevoerd met medewerking van het Criminologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen. — Brussel, Studiecentrum voor Jeugdmisdadigheid, 1972, 254 blz.

Van Honsté Victor, Bedenkingen over de bestrijding van de zware misdadigheid. (Overdruk uit het Rechtskundig Weekblad). — Antwerpen, De Vliet, 1973, 80 blz.

Ulrix Ludovic, Jacht. — 2e opnieuw bewerkte uitgave. (Algemene praktische rechtsverzameling). — Gent, Story-Scientia, 1973, 188 blz.

Staatsrecht

Vliebergh Hubert, De Belgische Grondwet. — Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1973, 350 blz.

Lenaerts C., De vernieuwde Belgische Grondwet. — Edegem, Moderne Instructie Methoden, 1973, 79 blz.

Vekeman R., Institutionele hervormingen. — Antwerpen, De Vliet, 1974, 46 blz.

De Meyer J. e.a., Jurisprudentie over constitutioneel recht. Addendum. — Leuven, Acco, 1973, 233 blz.

...Vranckx Alfons, (Liber Amicorum). Bijdragen van Othon Triaux, Willem Melis, Willem Pée, André Mast, Robert Senelle, Wladimir Plavsic en Marc Chatel. — Antwerpen, Rockox-Uitgaven, 1973, 145 blz.

Ganshof van der Meersch W.J., Beschouwingen over de herziening van de Grondwet. — Brussel, Etabl. E. Bruylant, 1972, 87 blz.

Dumon Frederic. Vergelijkend Staatsrecht. Deel V. — Brussel, VUB-Uitgaven, 39 blz.

Tindemans Leo, Dagboek van de werkgroep Eyskens. — Lier, Van In, 1973, 216 p.

Ruys Manu. De Vlamingen. Een volk in beweging, een natie in wording. (Met een voorwoord van Gaston Eyskens). — Tiel, Lannoo, 1973, 212 blz.

Lamberty Max, De Vlaamse Opstanding. Deel II, van 1914 tot heden. — Leuven, Davidsfonds, 1973, 96 blz.

Wils Lode, Flamenpolitiek en Aktivisme: Vlaanderen tegenover België in de eerste Wereldoorlog. — Leuven, Davidsfonds, 1974, 272 blz.

De Bens Els, De Belgische dagbladpers onder Duitse censuur 1940-44. — Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1973, 564 blz.

De Bruyne Arthur, De kwade jaren. Deel IV. — Brecht, "De Roerdomp", 1973, 318 blz.

Baert G.J.A., De bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de toepassing van de computer. (Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland). — Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1973, blz. 45-53.

Lindemans Leo, Taalgebruik in gerechtszaken, 2e opnieuw bewerkte uitgave. (Algemene praktische rechtsverzameling). — Gent, Story-Scientia, 1973, 213 blz.

Administratief recht

Mast André, Overzicht van het Belgisch administratief recht, 5e opnieuw bewerkte en aangevulde uitgave. — Gent, E. Story-Scientia, 1973, 503 blz.

Maes R., (onder de wetenschappelijke leiding van), Praktisch Handboek van het Gemeenterecht (Collectief werk van de Studiedienst van de Vereniging van Belgische Steden en gemeenten). — Brussel, F. Larvier. (gedeeltelijk verschenen).

Wastiels Frans, Administratieve Gids voor wie bouwt of verkavelt. — Heule, U.G.A., 1974, 223 blz.

De Pauw Alfred, De gevolgen van een annulatiearrest van de Raad van State uitspraak doende in een beroep tot nietigverklaring wegens onwettigheid van de eigenlijke bestuurlijke rechtshandelingen. — Brussel, Hoger Instituut voor Bestuurs- en handelswetenschappen, 1974, 123 blz.

Poma K., Knoeien met ons leefmilieu. — Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1972, 196 blz.

Suetens L.P., Ruimtelijke Ordening. Recht en praktijk. Volledig herwerkte uitgave. — Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1973, 160 blz.

Suetens L.P., De wetgeving inzake verontreiniging van water en lucht in Nederland en België (Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland) Preadvies. — Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1973, blz. 61-103

Vanholder M., Het Belgisch Milieurecht. Wetgeving en reglementering. — Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1973, 144 blz.

Bernaert Stan e.a., Lucht, luchtverontreiniging, luchtzuivering. — Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1973, 135 blz. (Leefmilieu nu ; 6).

Hannequart Yvon en *Westhof* Leon, De ingenieur. (Administratief Lexicon). — Brugge, Die Keure, 1973, 70 blz.

Maron A., De sociale reclassering van minder-validen. (Administratief Lexicon). — Brugge, Die Keure, 1974, 90 blz.

Dreesen L., Pensioenstatuut van het gemeentepersoneel. (Administratief Lexicon). — Brugge, Die Keure, 104 blz.

Vanstraelen C., Begraafplaatsen en lijkbezorging. (Administratief Lexicon). — Brugge, Die Keure, 1973, 18 blz.

Misotten O., Tewerkstelling van vreemdelingen. (Administratief Lexicon). — Brugge, Die Keure, 1973, 83 blz.

Philippart F. en *Leboutte* J.M., Burgerlijke Stand. Lijkbezorging. Begraafplaatsen. Algemeenheden. — (Uitgegeven door de Vereniging van Belgische steden en gemeenten). — Brugge, Vanden Broele, 1973, losbladig.

Philippart F., Burgerlijke Stand. Huwelijk, Echtscheiding. — (Uitgegeven door de Vereniging van Belgische steden en gemeenten). — Brugge, Vanden Broele, 1973, losbladig.

Philippart F., Burgerlijke Stand. Nationaliteit. Vreemdelingen. — (Uitgegeven door de Vereniging van Belgische steden en gemeenten). — Brugge, Vanden Broele, 1973, losbladig.

Philippart F., Burgerlijke Stand. Overlijden. — (Uitgegeven door de Vereniging van Belgische steden en gemeenten). — Brugge, Vanden Broele, 1973, losbladig.

Leboutte J.M., Lijkbezorging. — (Uitgegeven door de Vereniging van Belgische steden en gemeenten). — Brugge, Vanden Broele, 1974, losbladig.

Leboutte J.M., Begraafplaatsen. — (Uitgegeven door de

Vereniging van Belgische steden en gemeenten). — Brugge, Vanden Broele, 1974, losbladig.

Krachtlijnen van een beheersmodel voor gemeenten, federaties en agglomeraties. (Studiedag St.-Niklaas, 28 juni 1972). — Brussel, Instituut Administratie-Universiteit (gestencild), 1973, 56 blz.

Berckx Paul, De aansprakelijkheid van de rijksambtenaar tegenover de Staat. In het kader van de aansprakelijkheid van de Staat en van de rijksambtenaren tegenover derden. — Brussel, Eigen uitg., 1972, 313 blz.

Kinsbergen A., Van openbare onderstand naar maatschappelijke bijstand. De problematiek van de Commissies van Openbare Onderstand en hun betekenis in de provincie Antwerpen. (Rede uitgesproken als gouverneur der provincie, ter gelegenheid van de opening van de gewone zitting van de Provinciale Raad van Antwerpen. — Antwerpen, z.j., 87 blz.

Vermeylen P., Administratief recht. — Brussel, VUB-uitgaven, 1972, 134 blz.

Economisch recht

Schrans G. en *Flamme* J., Economisch en financieel recht vandaag II. — Gent, Gakko S.V., 1973, 497 blz.

Schrans G., Economie op zoek naar recht 2. — Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1974, 148 blz.

Segers N., Wet op de handelspraktijken en uitvoeringsbesluiten. Tekst en toelichting. — Lier, Van In, 1973.

Handelskomiteit van België, Handelspromotie door gezamenlijk aanbod. — Brussel, Handelskomiteit van België, 1973, 52 blz.

Verbond van Belgische ondernemingen, De onderneming en de Belgische samenleving. — (Speciaal nummer van de Mededelingen van het Verbond van Belgische ondernemingen), Brussel, 1974, 118 blz.

De Lembre Erik, De waardebeoordeling van de onderneming. — Gent, Story-Scientia, 1974, 376 blz.

Sociaal recht

Lenaerts H., Inleiding tot het sociaal recht. — Gent, Story-Scientia, 1973, 560 blz.

Vandeur Mathieu, De arbeidsongevallen. Wet van 10 april 1971. — Tongeren, Drukk. G. Michiels, 1973, 358 blz.

Instituut voor Arbeidsrecht. Universiteit te Leuven. Bulletin 4. — Universiteit Leuven, Rechtsfaculteit. — 1973, 301 blz.

Schutyser K., De geneeskundige controle in de sociale zekerheid. — Gent, E. Story-Scientia, 1973, 359 blz.

Fiscaal recht

Fiscale Documentatie Vandewinckele. — Brussel, CED-Samsom (doorlopend en losbladig).

Wannijn Etienne, Compendium der Vennootschapsbelasting. — Brussel, Reinaert Uitgaven, 1974, (losbladig).

De Meyer Hugo, Compendium der personenbelasting. — Brussel, Reinaert Uitgaven, 1974 (losbladig).

Fiscaal Wetboek. — CED-Samsom, Brussel, 1973 (losbladig).

... Koninklijk Besluit van 4 maart 1965 tot uitvoering van het Wetboek van de inkomstenbelastingen. — Brussel, Uitgaven van gemeenschappelijke ondernemingsdiensten en van Interbankdienst, 1974, 411 blz.

Dams Jacques, Fiscaliteit van de regionale en plaatselijke overheden (vertaald door J. Claes). — Brussel, CED-Samsom, 1973, 391 blz.

Internationaal privaatrecht

De Smedt Herwig A., Verzameling van wetteksten, verdragen en rechtspraak betreffende het Belgisch internatio-

naal privaatrecht. — Brussel, Uitgaven van de V.U.B., 1974, 111 blz.

Internationaal recht

De Schutter B. en Eliaerts Chr., De bescherming van het individu in moderne conflictsituaties. Analyse van de ontwerpprotocollen ter aanvulling van de Rode Kruis Conventies van 1949. — Leuven, Acco, 188 blz.

De Schutter Dr. Barth, with the Collaboration of Dr. Eliaerts Christian, Bibliography on International Criminal Law, with a foreword by Prof. Dr. Hans Heinrich Jescheck, Leiden, A.W. Sijthoff, 1972, 423 blz.

De Troyer (I.), Repertorium van de door België gesloten verdragen 1830-1940. Brussel, J. Goemaere, 1973, 575 blz.

De Pauw Frans, Volkenrecht, Deel II. Internationale geschillenregeling. Brussel, VUB-Uitgaven, 1973, 93 blz.

Rechtsgeschiedenis

Schouteet A., De klerken van de vierschaar te Brugge met inventaris van hun protocollen, bewaard op het Brugse

Stadsarchief. — Brugge. Uitg. Gemeentebestuur Brugge, 1973, 319 blz.

Wetteksten en jurisprudentie

Storme Marcel en Van Slycken Lena, Compendium van rechtspraak (Bibliotheek van gerechtelijk recht. Deel II). — Gent, 1972, (losbladig).

Tweetalige losbladige wetboeken met bijzondere wetten en besluiten: J. Ronse, Wetboek van koophandel, 2e uitgave; W. Delva, Burgerlijk wetboek; M. Storme, Gerechtelijk Wetboek; J. Matthijs, Strafwetboek en Wetboek van Strafvordering; A. Mast, Wetboek Publiek Recht; R. Dilemans, Wetboek Sociaal Zekerheidsrecht 3 boekdelen. — Gent, Story Scientia.

Codes Van In. — Burgerlijk Wetboek I: Personenrecht; Burgerlijk Wetboek II: Zakenrecht; Burgerlijk Wetboek III: Verkrijgen van eigendom I; Burgerlijk Wetboek III: Verkrijgen van eigendom II; Belgisch Strafwetboek, wetboek van strafvordering aanvullende wetten; Belgisch Gerechtelijk Wetboek. — Lier, Uitg. Van In.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER—2 MEI 1974

Voorzitter: de h. Perrichon

Raadsheer-verslaggever: Baron Vinçotte

Advocaat-generaal: de h. Colard

Advocaten: mrs. J. Fally en J. Van Ryn

Onrechtmatige daad—Schade en schadeloosstelling—Omvang van het nadeel—Soevereine beoordeling—Winstderving bij wegens bedrog vernietigde koop.

De feitenrechter oordeelt op soevereine wijze over de omvang van het nadeel dat uit een onrechtmatige daad voortvloeit, alsmede, binnen de grenzen van de conclusies van de partijen, over het bedrag van de schadevergoeding die het volle herstel ervan moet verzekeren.

Wanneer de verkoop van een onroerend goed vernietigd werd op grond dat de verkoper bedrieglijk de bezetting van de grond door pachters verborgen had gehouden, en vaststaat dat de koper de overeenkomst niet zou gesloten hebben indien hij van die bezetting kennis had gekregen, terwijl de koper anderzijds niet doet gelden dat hij door het sluiten van de nietigverklarde overeenkomst de kans op een andere gelijkaardige koop heeft verloren, vermag de rechter wettelijk daaruit af te leiden, dat de koper de winst, die eventueel door aankoop, verkaveling en wederverkoop van de grond kon worden opgebracht, in het onderhavige geval niet zou hebben gemaakt, zelfs niet buiten elke geheimhouding vanwege zijn tegenpartij, en dat hij derhalve geen recht heeft op vergoeding voor derving van dergelijke winst of winstkansen.

N.V. Federaal Immobiliën Vennootschap van het
Bouwbedrijf

t/ P.V.B.A. Hove-Uitbreiding e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 15 februari 1973 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1116, 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat, nu de overeenkomst waardoor eiseres, die handel drijft in onroerende goederen, op 23 december 1964 van verweerders een geheel van gronden gekocht had, vernietigd is wegens het door de verkopers gepleegd bedrog en nu eiseres a) in hoofddorde van de verweerders schadevergoeding gevorderd heeft, vastgesteld op grond van de waarde van tegeldemaking van de goederen, na de verkaveling daarvan en de inplanting van lanen, b) subsidiair de aanstelling van een deskundige gevraagd heeft die ermee zou worden belast, onder meer, de som te bepalen, die moest geïnvesteerd worden voor de realisatie van de verkaveling en de promotie van de verkoop, alsmede de waarde van de goederen op het ogenblik van de mogelijke herverkoop te schatten, het arrest, om deze eisen te verwerpen en aan eiseres slechts één frank schadevergoeding toe te kennen, erop wijst: "... vermits schadeloosstelling impliceert dat de benadeelde zo volledig mogelijk terug zou geplaatst worden in dezelfde toestand als die waarin hij zou gebleven zijn indien de fout waarover hij zich beklaagt niet gepleegd was geworden, appellante (huidige eiseres) thans slechts de restitutie mag opvorderen in de integriteit van haar vroeger vermogen, alsof het schadeverwekkend feit zich niet had voorgedaan, en zij dus, in onderhavig debat, ten onrechte de compensatie beoogt van voordelen die zij alleen dan kon verwachten wanneer het contract normaal tot stand zou zijn gekomen; ... immers de ter zake nog te bepalen vergoeding geenszins betrekking heeft op de wanprestatie ener verbintenis voortvloeiend uit overeenkomst, doch enkel op de gevolgen van een tijdens de voorbesprekingen en in het contracteren zelf bedreven fout; ... also niet kan ingegaan worden op het door appellante voorgelegd eenzijdig advies van landmeter Roger Elskens, hetwelk, ter waardering der schade, een methode aanwendt die vertrekt van de gans ondoeltreffende hypothese dat appellante de litigieuze gronden in december 1964 zou aange-

kocht hebben en zodoende door herverkoop zekere winsten zou hebben kunnen verwezenlijken; ... door de opdracht die appellante, bij een subsidiaire conclusie, voorstelt aan een gerechtsexpert toe te vertrouwen, eveneens, getracht wordt de becijfering der schade te bereiken door schatting van voorgespiegelde winstkansen die, naar beweerd wordt, verloren gingen, als wanneer appellante deze kansen nooit bezat, vermits vaststaat dat zij, ook zonder bedrog vanwege geïntimeerden, de gronden niet zou hebben aangekocht en daarop dus geen winsten kon verwezenlijken”;

terwijl, bij vernietiging van een contract wegens bedrog, het nadeel waarvan de vergoeding kan bekomen worden niet noodzakelijk beperkt is tot het herstel van de getroffene in de integriteit van zijn vroeger vermogen, en het equivalent omvat van de winst welke hij had kunnen maken indien het contract regelmatig was gesloten of welke hij had kunnen verwachten door het sluiten van een gelijkaardig contract en, in elk geval, de vergoeding omvat voor het verlies van de kans een gelijkaardig contract te sluiten, hetgeen de rechter niet mocht weigeren of nalaten te onderzoeken;

Overwegende dat de feitenrechter op soevereine wijze oordeelt over de omvang van het nadeel dat uit een onrechtmatige daad voortvloeit, alsmede, binnen de grenzen van de conclusies van de partijen, over het bedrag van de schadevergoeding die het volle herstel ervan moet verzekeren;

Dat het arrest wettelijk erop wijst dat "schadeloosstelling impliceert dat de benadeelde zo volledig mogelijk terug zou geplaatst worden in dezelfde toestand als die waarin hij zou gebleven zijn indien de fout waarover hij zich beklagt niet gepleegd was geworden”;

Dat het hof van beroep eraan herinnert dat er voorheen definitief beslist werd, enerzijds, dat de fout van verweerders hierin bestaat heft de bezetting door derden, namelijk door pachters, van de meeste percelen waaruit het aan eiseres verkochte goed samengesteld was, bedrieglijk aan laatstgenoemde te hebben verborgen en, anderzijds, dat eiseres, die een overwegend belang aan de beschikbaarheid van de gronden hechtte, de overeenkomst niet zou gesloten hebben indien zij kennis van deze bezetting had gekregen;

Dat het arrest hieruit wettelijk vermocht af te leiden dat eiseres de winst, welke eventueel door aankoop, verkaveling en wederverkoop van voormelde gronden kon worden opgebracht, in het onderhavig geval niet zou hebben gemaakt, zelfs niet buiten elke geheimhouding vanwege haar tegenpartij, en dat zij derhalve geen recht heeft op vergoeding voor derving van dergelijke winst of winstkansen;

Dat uit de regelmatig aan het Hof overgelegde stukken, niet blijkt dat eiseres voor de rechter in hoger beroep heeft doen gelden dat zij door het sluiten van de nietigverklarde overeenkomst de kans op een andere gelijkaardige aankoop heeft verloren;

Dat, in zoverre eiseres het laatstvermelde schadeëlement voor de eerste maal voor het Hof inroept, het middel nieuw en niet ontvankelijk is, en dat het voor het overige niet kan worden aangenomen;

Om die redenen

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiseres in de kosten.

NOOT—Zie over het bedrog als quasi-delict: DE PAGE, I, nrs. 52 en 54; E. ALFANDARI, "Le dol dans la formation du contrat: délit civil et vice du consentement", noot bij Hof Colmar, 30 januari 1970, *D.*, 1970, 297.

Zie over de vraag of verzwijgen bedrog kan opleveren: Cass., 28 april 1961, *Pas.*, 1961, I, 925, met uitvoerige noot van R.H.; Rb. Brussel, 30 december 1965, *R.W.*, 1965-66, 1594; Hoge Raad, 2 mei 1969, *Ars Aequi*, 1970, 31, met noot van W.C.L. VAN DER GRINTEN; J. GHESTIN, "La réticence, le dol et l'erreur sur les qualités substantielles", *D.*, 1971, Chron., 247; Cass. fr., 15 januari 1971, *D.*, 1971, Somm., 148, en *Rev. trim. dr. civ.*, 1971, 839, met noot van Y. LOUSSOUARN; Hoge Raad, 30 november 1973, *Ars Aequi*, 1974, 344, met noot van W.C.L. VAN DER GRINTEN.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e KAMER—13 NOVEMBER 1973

Voorzitter: de h. Caron

Raadsheren: de hh. Vroomans en Slachmuylder

Openbaar ministerie: de h. Basch

Advocaten: mrs. R. Lauwers en F. Mattheessens

Echtscheiding—Gevolgen uitkering van art. 301 B.W.—Omvang.

De invloed van de hypothetische hulp van derden op de middelen waarover de vrouw na de echtscheiding zou kunnen beschikken, kan niet in aanmerking genomen worden door de rechter die van de vordering tot echtscheiding kennis neemt, bij de beoordeling en begroting van de uitkering tot levensonderhoud die de vrouw op grond van art. 301 B.W. heeft gevorderd.

D. t/ C.

Overwegende dat het hoger beroep, regelmatig is naar vorm en termijn en overeenkomstig artikel 1273 van het Gerechtelijk Wetboek, regelmatig werd aangezegd aan de griffier van de rechtbank die de bestreden beslissing heeft gewezen;

Overwegende dat het op tegenspraak gewezen aangevochten vonnis de echtscheiding ten laste van de man, op grond van artikel 231 van het Burgerlijk Wetboek, heeft toegelaten; dat het appellant veroordeeld heeft aan geïntimeerde, op grond van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek, een uitkering tot levensonderhoud van 10.000 frank per maand te betalen;

Overwegende dat de rechtsvordering tot echtscheiding ingeleid door geïntimeerde bij verzoekschrift dd° 17 juni 1971 aanleunde op de losbandige levenswijze van de man, en meer bepaald zijn uithuizigheid, dronkenschap en omgang met andere vrouwen, gedragingen welke de vrouw als grievend en beledigend bestempelde;

Overwegende dat appellant door de Correctionele Rechtbank te Antwerpen veroordeeld is:
— op 14 mei 1968, hoofdens dronken voeren, feit ge-

pleegd op 11 oktober 1967, in staat van nieuwe wettelijke herhaling ;
 – op 7 februari 1973, hoofdens onderhoud van bijzit, feit gepleegd in 1972 ;
 strafrechtelijke beslissingen welke in kracht van gewijsde zijn getreden ;

Overwegende dat de in het verzoekschrift verweten schennissen van de huwelijksplichten ten genoegte van recht bewezen zijn en als erg beledigend voor de vrouw te beschouwen zijn ; dat de eerste rechter de echtscheiding derhalve terecht toegelaten heeft ;

Overwegende dat de beweerdde doch niet bewezen tekortkomingen van de vrouw het beledigend karakter van de gedragingen van de man niet wegneemt ; dat er inzake echtscheiding geen compensatie bestaat van wederzijds ongelijk ;

Overwegende dat appellant bij conclusie neergelegd ter zitting van 8 oktober 1973, gevraagd heeft "Konkluant te machtigen te bewijzen door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, dat dame C. omgang heeft en hulpmiddelen (haalt) uit de omgang met de genaamde D.C. Julien" ;

Overwegende dat het verzoek het bewijs van de omgang van de vrouw met een andere man te mogen leveren ten deze niet dienend is, daar appellant geen tegenvordering tot echtscheiding heeft ingesteld ;

Overwegende dat de invloed van de hypothetische hulp van derden op de middelen waarover de vrouw, na de echtscheiding, zou kunnen beschikken, niet in aanmerking kan genomen worden bij de huidige beoordeling en begroting van de uitkering tot levensonderhoud die zij, op grond van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek, heeft gevorderd ; dat de gevraagde bewijslevering in dat opzicht evenmin dienend is en dient afgewezen te worden ;

Overwegende dat appellant stelt dat de vrouw op een dergelijke uitkering tot levensonderhoud geen aanspraak kan maken omdat ze bij machte zou zijn in haar eigen onderhoud te voorzien ;

Overwegende dat het Hof zich niet voldoende ingelicht acht om te oordelen of het door de eerste rechter toegekend onderhoudsgeld, dat een indemnitaire en alimentaire karakter heeft, al dan niet het derde gedeelte van de inkomsten van de man te boven gaat ; dat het Hof meer uitleg verlangt nopens :

- de huidige behoeften en middelen van geïntimeerde, die thans 36 jaar oud is ;
- de huidige lasten van appellant, meer bepaald het bedrag van zijn bijdrage in de kosten van onderhoud en opvoeding van het gemeenschappelijk kind ;
- het huidig netto-inkomen van appellant ;

Overwegende dat partijen hun huwelijkscontract niet overleggen zodat het Hof de opdracht niet kan bepalen van de notarissen waarvan appellant de aanstelling vordert met het oog op de vereffening, na de echtscheiding, van de patrimoniale rechten der partijen ;

Overwegende dat het tergend en roekeloos karakter van het hoger beroep niet is bewezen, zodat de op deze grond gestelde eis tot schadevergoeding ongegrond voorkomt ;
 (...)

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e KAMER—20 NOVEMBER 1973

Voorzitter : de h. De Clerck

Raadsheren : de hh. De Buck en Lebbe

Advocaten : mrs. Verkest en Muller

Handelspraktijken—Reizende verkoop—Ambulante handel.

De activiteit van de handelaar die buiten zijn enige vestigingszetel artikelen uitstalt en verkoopt in een zaal die een privé-eigendom is en voor de gelegenheid in huur genomen werd, valt onder het begrip "reizende verkoop" in de zin van art. 53, lid 2, van de Wet van 14 juli 1971.

Die activiteit kan niet beschouwd worden als een leurrendel in de zin van art. 2, 3°, van het K.B. van 28 februari 1939. In deze bepaling worden bedoeld de plaatsen die vrij open staan voor het publiek en waar eenieder zich om welke reden ook mag bevinden. Dit is niet het geval met privé-zalen, die speciaal in huur genomen zijn met het oog op het uitstellen en de verkoop van handelsartikelen en waar het publiek slechts toegelaten wordt om er de tentoongestelde artikelen te bezichtigen of te kopen.

N.C.M.V. t/ Verbraecken en Selens

Appellante heeft tijdig en regelmatig hoger beroep ingesteld tegen het bevelschrift van de voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde, zetelende zoals in kortgeding, dd 16 4 1973, waarbij haar eis tot staking van bepaalde handelspraktijken afgewezen werd.

De feiten die aanleiding gaven tot de vordering kunnen, ofschoon ze niet zeer duidelijk in de stukken van de procedure omschreven zijn, als volgt worden samengevat : "Op zaterdag 7 en zondag 8 april 1973 heeft Selen Simonne in drie verschillende zalen, namelijk de zaal Huis ten Halvestraat 38 te Tielrode, de zaal Astrid te Melsele en de zaal Dorpspaleis te Sinaai, tentoonstellingen gehouden van kookpotten, bestekken en serviezen en tevens dito artikelen verkocht. Selen is regelmatig ingeschreven in het handelsregister en ze bezit een geldige leurkaart. De zaal Huis ten Halvestraat te Tielrode is tevens de vestigingszetel van haar handelsactiviteit. De twee andere zalen werden voor de gelegenheid in huur genomen ; het zijn privé-eigendommen."

Appellante houdt voor dat deze feiten een inbreuk uitmaken op art. 53 van de Wet van 14 juli 1971 en dat tweede geïntimeerde op ongeoorloofde wijze aan reizende verkoop doet.

Art. 53 van de Wet van 14 juli 1971 bepaalt dat, onverminderd de toepassing van de reglementering inzake ambulante handel, elke reizende verkoop verboden is.

Het wordt niet betwist dat de litigeuze handelsactiviteit van tweede geïntimeerde valt onder het begrip "reizende verkoop" in de zin van de wet, behalve voor zover

zij uitgeoefend wordt aan het adres "Huis ten Halvestraat" te Tielrode, waar de zetel van de handel van Selten gevestigd is, zoals opgegeven in het handelsregister. Dit laatste wordt trouwens door appellante toegegeven. De activiteit in de twee andere lokalen valt klaarblijkelijk onder de definitie gegeven bij het tweede lid van artikel 53, dat luidt: "Wordt aangezien als reizende verkoop elk aanbod tot verkoop, uitstalling met het oog op de verkoop en de verkoop aan de gebruiker door de handelaar of een tussenpersoon buiten zijn voornaamste vestigingszetel, zijn bijhuizen of agentschappen, vermeld in zijn inschrijving in het handelsregister of de lokalen gebruikt voor een handelsbeurs";

De vraag is of de activiteit uitgeoefend in die twee andere zalen te beschouwen is als een leurhandel in de zin van art. 2, 3°, van het K.B. van 28 november 1939, en of ze uitgeoefend wordt in de voorwaarden die bij gezegd K.B. zijn vastgesteld.

Luidens artikel 2 van het K.B. wordt als leurhandel beschouwd de verkoop of het te koop aanbieden aan de gebruiker van waren, goederen of voorwerpen 1° van deur tot deur; 2° op de openbare weg, inbegrepen de vaste standplaatsen op de openbare weg en de plaatsen, zoals voorportalen, ingangen en gangen palende aan de openbare weg, toegankelijk voor het publiek en niet specifiek bestemd om gebruikt te worden voor de verkoop of voor verkoopaanbiedingen; 3° op de openbare markten, inbegrepen de kermis, foren, hall, overdekte markten en de plaatsen toegankelijk voor het publiek en niet specifiek bestemd om gebruikt te worden voor de verkoop of verkoopaanbiedingen.

De stelling van geïntimeerde is dat de zalen Astrid en Dorpspaleis te rangschikken zijn onder de plaatsen aangeduid in fine van het 3° van het bovenaangehaalde artikel 2.

De eerste rechter is ten onrechte die stelling bijgetreden. Zoals blijkt uit de economie van het artikel, worden bedoeld de plaatsen die vrij openstaan voor het publiek en waar een ieder zich om het even welke reden mag bevinden. Dit is niet het geval voor privé-zalen, speciaal in huur genomen met het oog op het uitstellen en de verkoop van handelsartikelen, en waar het publiek slechts toegelaten wordt om er de tentoongestelde artikelen te bezichtigen of te kopen.

Dergelijke zalen zijn voor de tijd van de inhuurneming door de handelaar specifiek bestemd om te worden gebruikt voor de verkoop en voor verkoopaanbiedingen en dienen om die reden gelijkgesteld te worden.

De litigieuze activiteit is dus geen leurhandel in de zin van art. 2 van het K.B. dd 28 november 1939 en dient aangemerkt te worden als een niet geoorloofde reizende verkoop. Uit geen enkel gegeven blijkt echter dat de litigieuze activiteit van tweede geïntimeerde in de voornoemde zalen zich thans nog verder voordoet en zelfs dat ze zich op andere data dan die vermeld in de dagvaarding heeft voorgedaan.

Geïntimeerde bevestigt stellig — zonder hierin door appellante te worden tegengesproken — dat die activiteit een einde heeft genomen. Appellante vroeg ten andere slechts een bevel tot staking voor de twee in de dagvaarding vermelde data. Vermits die data reeds voorbij waren op datum van het bevelschrift, was de vordering zonder voorwerp geworden en werd ze terecht, ofschoon op verkeerde gronden, afgewezen.

De door appellante in conclusie ingeroepen feiten van misleidende publiciteit vallen buiten het kader van de dagvaarding die uitsluitend steunt op de inbreuken op art. 53 van de Wet van 14 juli 1971. Er wordt overigens met betrekking tot die feiten geen vordering gesteld.

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op art. 24 der Wet van 15 juni 1933.

Ontvangt het hoger beroep, verklaart het ongegrond; Bevestigt, doch op andere gronden, de bestreden beschikking.

Verwijst appellante in de kosten van de instantie.

NOOT—Zie de bestreden beschikking van Kh. Dendermonde, 16 april 1973, R.W., 1973-74, 2287.

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (3e Kamer), 7 maart 1973

Arbeidsovereenkomst bedienden—Commissielonen—Loon van het vorig jaar—Begrip.

Anders dan het Arbeidshof te Brussel op 4 juni 1971 deed, beslist het Hof van Cassatie dat de in art. 35 van de gecoördineerde wetten omtrent de arbeidsovereenkomst voor bedienden gebezigde termen "bezoldiging van het vorig jaar" bedoeld wordt het loon van het voorafgaand kalenderjaar:

"Overwegende dat, alvorens door de Wet van 21 november 1969 gewijzigd te worden, artikel 35, lid 5, van de gecoördineerde wetten bepaalde dat, voor de toepassing van dit artikel, de commissielonen en veranderlijke verdiensten berekend moesten worden naar de bezoldiging van het vorig jaar;

"Overwegende dat in voormeld artikel 35, lid 5, geen dubbelzinnigheid voorkomt; dat, in deze tekst, de woorden 'vorig jaar' slechts kunnen wijzen op het kalenderjaar dat voorafgaat aan het jaar tijdens hetwelk de arbeidsovereenkomst voor bedienden is geëindigd;

"Dat, derhalve, door de wijze van berekening van de commissielonen, die door de wet is voorgeschreven om haar toepassingsgebied vast te stellen, te vervangen door een andere berekeningswijze die door de wet tot andere doeleinden is vastgesteld, de rechter artikel 35 van de wetten betreffende het bediendencontract heeft geschonden";

Voorzitter-verslaggever: de h. Polet—Advocaat-generaal: de h. Duchatelet—Advocaat: Mr. Fally—In de zaak: n.v. Entente des patrons bouchers et charcutiers t/ Maron).

NOOT—Zie thans art. 35, § 2, dat het vroeger vijfde lid van art. 35 met een beperking van de draagwijdte ervan overneemt.

Arbh. Luik, afd. Hasselt (8e Kamer), 6 april 1973

Gerechtskosten — Deskundigenonderzoek — Reiskosten van de partijen.

In een geschil over het toekennen van een invaliditeitspensioen aan een mijnwerker, waarin de arbeidsrechtbank een expertise bevolen had, beslist het arbeidshof over de vraag of de reiskosten van de mijnwerker om zich naar de deskundige te begeven, als gerechtskosten moeten aangemerkt worden:

"Daar de rechtbank een deskundig onderzoek bevelen heeft, is daarin begrepen de verplaatsing van de partij naar de deskundige.

"Deze kosten kunnen derhalve toegekend worden, als ze maar niet overdreven zijn, d.w.z. als de partij geen overdreven kosten doet door een privé-vervoermiddel te gebruiken terwijl een openbaar vervoermiddel ter beschikking is.

"De kosten zijn in casu niet overdreven en het bedrag is trouwens niet betwist.

"De door de eerste rechter toegekende kosten dienen derhalve met 245 frank vermeerderd te worden."

Overeenkomstig art. 1017, lid 2, Ger.W. wordt het Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers in de gerechtskosten verwezen.

(Voorzitter : de h. M. van Coppenolle — Substituut-generaal : de h. J. Ponet—Advocaat : mr. J. Kranzen — In de zaak : Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers t/ Politis).

Arbh. Gent (8e Kamer), 24 mei 1974

*Gerechtskosten—Uitgavenvergoeding—Hoger beroep
—Verzoekschrift—Incidenteel beroep.*

"Overwegende dat de geïntimeerde geen aanspraak kan maken op een uitgavenvergoeding voor het opstellen van een verzoekschrift in hoger beroep ;

"Overwegende dat die uitgavenvergoeding slechts verschuldigd is wanneer hoger beroep wordt ingesteld bij verzoekschrift zoals bepaald in artikel 1056, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek, terwijl de geïntimeerde incidenteel beroep instelde bij conclusie, overeenkomstig artikel 1056, 4°, van het Gerechtelijk Wetboek."

(Voorzitter : de h. E. Dierick—Advocaten : mrs. R. Joos en W. Truyens—In de zaak : Vereniging voor hulpbetoon aan minder-validen t/ Van Cleemput).

EUROPEES RECHT

Weekoverzicht van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen
(Week 1-5 juli 1974)

Zaak 192/73 Van Zuylen Frères en Hag. A.G.
(prejudiciële zaak)

Het Hof heeft arrest gewezen in een door het Tribunal d'arrondissement te Luxemburg naar het Hof verwezen prejudiciële zaak.
4 juli 1974

De toedracht der feiten was als volgt :

De vennootschap Hag A.G. (opgericht te Bremen onder de naam Kaffeehandelsaktiengesellschaft) was de eerste houder van een octrooi voor het cafeïnevrij maken van koffie. Haar koffiemarken, waarvan de benaming Hag het belangrijkste was, liet zij in Duitsland reeds in 1907 inschrijven en in België en Luxemburg in 1908. Door internationale inschrijving van 28 mei 1925 verzekerde zij zich van de merkenbescherming in de landen van de zogeheten "Overeenkomst van Madrid", waaronder België en Luxemburg.

In 1927 richtte Hag A.G. een dochteronderneming in België op, Café Hag S.A. (hierna te noemen Hag/België), welke zij voor 100 % beheerste, met name via een Nederlandse dochteronderneming, de N.V. Koffie Hag. De Belgische en Luxemburgse merken van Hag A.G. werden met werking van mei 1935 aan Hag/België overgedragen. In hetzelfde jaar

liet Hag A.G. de internationale inschrijving dier merken voor België en Luxemburg doorhalen.

Krachtens een Belgisch Wetsbesluit van 23 augustus 1944 werd het gehele aandelenkapitaal van Hag/België als vijandelijk vermogen in beslag genomen. Aan de verplichting om de vijandelijke vermogens over te nemen en erover te beschikken — welke de geallieerden was opgelegd bij artikel 6 van de Slotakte van de conferentie van Parijs inzake de herstelbetalingen van 14 januari 1946, goedgekeurd bij Belgische Wet van 30 maart 1948 — werd door België, wat Hag/België betreft, uitvoering gegeven door verkoop der aandelen aan de familie Van Oevelen.

Op 18 juni 1971 droeg Hag/België haar Benelux-merken Hag voor België en Luxemburg over aan de commanditaire vennootschap Van Zuylen Frères (hierna te noemen "VZF"), doch zonder het bedrijf. VZF produceert zelf geen cafeïnevrije koffie maar betreft die van Hag/België. Deze verkoopt niet meer rechtstreeks, maar steeds aan wederverkopers.

Terwijl Hag A.G. haar koffieprodukten in België onder het merk Decofa verkocht, begon zij deze in 1972 onder haar Duitse fabrieksmerk Hag aan Luxemburgse kleinhandelaars te leveren. De vennootschap VZF reageerde hierop door op 3 november 1972 een actie wegens merkinbreuk in te stellen bij het Tribunal d'arrondissement te Luxemburg. Op 4 april 1973 vorderde VZF daarnaast doorhaling van de merkinschrijvingen van Hag A.G., die na 1945 in België en Luxemburg waren verricht. Voor de terechtzitting verzocht een Duitse handelaar in de eerste procedure te mogen interveniëren teneinde zijn rechten geldend te maken om door hem van Hag A.G. te Bremen betrokken produkten in te voeren.

Zonder deze interventie toe te staan, besloot het Tribunal d'arrondissement te Luxemburg bij vonnis van 14 november 1973 het geding te schorsen en het Hof te verzoeken bij wijze van prejudiciële beslissing uitspraak te doen over de beide volgende vragen, waarvan de tweede op de aanspraken van de handelaar ziet:

1° Hebben artikel 85 en/of de regels inzake het vrije verkeer van produkten binnen de E.E.G., met name de artikelen 5, 30 en volgende en meer in het bijzonder artikel 36 van het Verdrag, tot gevolg:

dat de huidige rechthebbende op een produktmerk in een Lid-Staat (A) van de Gemeenschap zich met een beroep op zijn merkrecht kan verzetten tegen invoer in Lid-Staat (A) door de oorspronkelijke rechthebbende op hetzelfde merk in Lid-Staat (B) van produkten, afkomstig uit de Lid-Staat (B) die hetzelfde merk dragen als produkten van Lid-Staat (A) (.....)

2° Is het antwoord op de voorgaande vraag gelijklopend, wanneer verkoop van een produkt in Lid-Staat (A) plaatsvindt, niet door de oorspronkelijke rechthebbende op het merk in de Lid-Staat (B), maar door een derde, zoals een importeur die het produkt op regelmatige wijze in de Lid-Staat (B) van de oorspronkelijke rechthebbende heeft verworven.

In zijn arrest stelt het Hof in de eerste plaats vast dat blijkens de vraagstelling tussen de beide huidige rechthebbenden geen enkele juridische, financiële, technische of economische band bestaat en dat de vraag uitsluitend moet worden onderzocht in het licht van de regels inzake het vrije verkeer van goederen, aangezien de toepassing van artikel 85 (overeenkomsten) onder deze omstandigheden is uitgesloten.

Uiteraard staan deze regels niet in de weg aan invoerverboden of — beperkingen die gerechtvaardigd zijn uit hoofde van de bescherming van de industriële en commerciële eigendom. Ofschoon het Verdrag het bestaan van de rechten die zijn erkend in de wetgeving van een Lid-Staat op industrieel en commercieel gebied niet aantast, kan de uitoefening dier rechten niettemin, al naar de omstandigheden, worden geraakt door de verbodsbepalingen in het Verdrag. Het Verdrag

laat immers slechts afwijkingen op het vrije verkeer van goederen toe, voorzover zij hun rechtvaardiging vinden in de bescherming van de rechten die het specifieke object van bedoelde eigendom vormen, dat wil zeggen de bescherming tegen inbreuk.

Vanzelfsprekend kan er geen sprake zijn van inbreuk indien er meerdere licentiehouders zijn voor een en hetzelfde merk van herkomst.

De uitoefening van het merkrecht kan overigens bijdragen tot de afscheiding van de markten en aldus afbreuk doen aan het vrije verkeer van goederen tussen Lid-Staten, temeer omdat dit recht in tegenstelling tot andere eigendomsrechten niet beperkt is tot een bepaalde tijdsduur.

Het mag er derhalve niet voor worden gehouden dat de exclusiviteit van het merkrecht, die het gevolg kan zijn van de territoriale begrenzing van de nationale wetgevingen, door de houder van een merk wordt ingeroepen teneinde in een Lid-Staat de afzet te verbieden van goederen die in een andere Lid-Staat rechtmatig zijn geproduceerd onder een identiek merk dat dezelfde oorsprong heeft.

Het Hof verklaarde derhalve voor recht :

- 1° Het verbieden van de afzet in een Lid-Staat van een produkt dat in een andere Lid-Staat rechtmatig van een merk is voorzien, op de enkele grond dat er in eerstbedoelde staat een identiek merk van dezelfde oorsprong bestaat, is onverenigbaar met de bepalingen inzake het vrije verkeer van goederen binnen de gemeenschappelijke markt.
- 2° Indien de merkgerechtigde in een Lid-Staat het merkprodukt in een andere Lid-Staat zelf in verkoop kan brengen, geldt hetzelfde voor een derde die dit produkt in eerst bedoelde staat regelmatig heeft verkregen.

BOEKBESPREKING

EG. I. STRUBBE, **De luister van ons oude recht. Verzamelde rechtshistorische studies.**—Elsevier-Sequoia, Brussel, 1973, 640 blz. 980 fr.

Op 7 november 1970 overleed de Gentse hoogleraar Egied Idesbald Strubbe. Het wetenschappelijk werk van Strubbe gedurende meer dan veertig jaar op het gebied van de rechtsgeschiedenis tot stand bracht is zeer gevarieerd. Het is ook, op enkele uitzonderingen na, volledig gewijd aan het oude Vlaamse en Brabantse recht. Omvangrijke monografieën schreef hij niet, want daarvoor was zijn belangstelling voor het oude recht te veelzijdig en zijn wetenschappelijke nieuwsgierigheid om steeds nieuwe bronnen aan te boren te groot. Als rasecht rechtshistoricus en als specialist in de historische kritiek zorgde hij vanzelfsprekend altijd voor zeer kritische bronnenuitgaven, maar bovendien had hij de gelukkige gewoonte in zijn inleiding tot de tekstuitgave altijd de rechtshistorische betekenis van de uitgegeven bron te beklemtonen en zo groeiden deze inleidingen uit tot echte rechtshistorische aantekeningen, die de tekst niet meer nodig hadden om waardevol te zijn.

De veelzijdige belangstelling van Strubbe komt in zijn bronnenuitgave duidelijk tot uiting, want niet alleen teksten in verband met dorpsrecht, stadsrecht en landrecht, maar ook costumen, rechtsboeken en rechtstraktaten wist hij te situeren in een rechtshistorisch perspectief, dat voor ieder van deze bronnen verschillend was.

Onder deze rechtsboeken vermelden wij deze van Antwerpen. In 1405 kreeg Antwerpen zijn rechtsboek dank zij de schepen Willem de Moelnere, die op basis van zijn eigen kennis en ervaring het stadsrecht van Antwerpen in verhaaltant en met inlassing van persoonlijke commentaar, maar zonder enige systematiek beschreef. Samen met E. Spillemaeckers gaf Strubbe in 1954 deze kostbare bron voor de

kennis van het oude Antwerpse recht uit onder de titel *Antwerpse rechtsaantekeningen*. Voor de persoonlijkheid van rechtsgeleerden, al of niet geschoolde juristen, heeft Strubbe zich altijd geïnteresseerd en over de belangrijkste Vlaamse en Brabantse rechtsgeleerden van de 15de en 16de eeuw schreef hij toonaangevende artikelen : over Jan van den Bergh, Willem van de Mortre, Willem van der Tanerijen, Filips Wielant en Joos de Damhoudere.

Door zijn verspreide rechtshistorische opstellen te bundelen heeft de Gentse rechtsfaculteit de nagedachtenis willen huldigen van een geleerde die in haar schoot zowel bewondering genoot wegens zijn wetenschappelijk werk, als sympathie wegens zijn uitmuntende gaven als mens en collega.

De opstellen zijn rond vier thema's gegroepeerd, nl. de Wetenschap van de Rechtsgeschiedenis, de Bronnen van het Recht, de Rechtsgeleerden en de Praktijk van het Recht.

De Gentse rechtsfaculteit heeft aan de wetenschap van de rechtsgeschiedenis een praktische dienst bewezen, die alle beoefenaren van die discipline naar waarde zullen weten te schatten.

L. Th. Maes

VICTOR RENIER, **Le Droit de l'Agriculture**, Les Presses Agronomiques de Gembloux, 1973, 320 blz., 580 fr.

Voor vele juristen zal dit praktisch handboek voor agrarisch recht voortaan het basiswerk zijn dat bij voorkeur wordt geraadpleegd vooraleer zijn toevlucht te moeten nemen tot de meer gespecialiseerde werken, terwijl het ook aan de niet-juristen en voornamelijk aan allen die begaan zijn met de welstand en het welzijn van de landbouwbevolking, dikwijls op vele rechtsvragen een afdoend antwoord zal geven. Hiermede is het opzet van dit werk duidelijk gesteld : een grondige wetenschappelijke inleiding tot de studie van het agrarisch recht die echter zo opgevat is dat ze tevens dienstig kan zijn voor de gewone leek.

De conceptie van het werk dat in feite een verbeterde en aangevulde uitgave is van het boek "Le Droit à la Campagne" (Ed. Duculot, Gembloux, 1960) dat bijna uitsluitend vulgariserend was, is merkwaardig. Veeleer dan het klassieke onderscheid te volgen tussen agrarisch publiekrecht en agrarisch privaatrecht, onderscheid dat vooral in deze materie hoe langer hoe meer aan het vervagen is, laat de auteur die lector is aan de landbouwfaculteiten te Leuven (U.C.L.) en te Gembloux, zich leiden door de beschermingsmaatregelen die in het Burgerlijk Wetboek en in allerlei bijzondere wetgevingen ten gunste van de landbouw werden ingevoerd en deelt hij alzo zijn werk in drie wel bepaalde delen in : de bescherming van de bodem, de bescherming van het landbouwbedrijf en de bescherming van de gewassen.

In het eerste deel worden achtereenvolgens behandeld de afpaling, de afsluiting, de afstand van beplantingen, de afbakening van de zones bestemd voor landbouw en voor bosbouw en tenslotte de onteigening waarbij de auteur bijzonder oog heeft op het specifieke probleem der vergoedingen. In het tweede deel - de bescherming van het landbouwbedrijf - wordt uiteraard heel wat aandacht besteed aan de pachtwetgeving, doch komen ook de ruilverkaveling, de erfregeling van de kleine nalatenschappen en het uitgesteld loon aan bod. In het laatste deel tenslotte, wordt de lezer weggwijs gemaakt o.m. in de reglementering betreffende de distelbestrijding, de verdelging van muskusratten, de wildschade, de bescherming van de oogst. Het geheel wordt afgesloten met een algemene doch zeer summier gehouden bibliografie waarbij bijvoorbeeld het nochtans uitstekende boek "Het Pachtrecht" van d'Udekem d'Acoz en Snick (F. Larcier, 1970) niet eens wordt vermeld.

Het kan opvallen dat met geen woord gerept wordt over de financiële en economische landbouwwetgeving (Landbouwfonds, Sanering van land- en tuinbouw, Saneringsfonds

voor de landbouw, Landbouwinvesteringsfonds). Rekening houdend met de voortdurende gisting in deze wetgeving leende deze materie zich echter minder om in een "algemene inleiding" te worden behandeld.

De synthetische behandeling van de stof, de aangename stijl, de mooie presentatie, de democratische prijs tenslotte, maken van dit boek een graag aan te bevelen werk.

M. Heyerick

RECHTERLIJK LEVEN

Hof van Beroep te Antwerpen

Bij Koninklijke Besluiten van 14 augustus 1974 die uitwerking hebben op 31 december 1974 zijn benoemd tot raadsheer in het Hof van beroep

te Antwerpen :

de heer Rovens, A.A.M., raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel ;
de heer Alsteens, V.P.J.J., raadsheer in het Hof van Beroep te Luik ;
de heer Blockx, J.G.Ed., raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel ;
de heren Noelmans, L.J.M. ; Meers, J.L., raadsheren in het Hof van Beroep te Luik ;
de heren Ceulemans, Ed.A. ; Van Hecke, H.A.Th. ; Pater-nostre, Ed.P.M.A., raadsheren in het Hof van Beroep te Brussel ;
de heer Weyens, P.J.J.M., raadsheer in het Hof van Beroep te Luik ;
de heer Dieudonné, J.P.N.Gh., raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel ;
de heer Lenderd, Th.W., raadsheer in het Hof van Beroep te Luik ;
de heren Boon, E.C.I.M.J. ; Hernould, L.Ch.Gh.J. ;
Mej. de Man, A.L. ;
de heer De Vocht, G.J.H., raadsheren in het Hof van Beroep te Brussel ;
de heren Spaas, J.A.M.J. ; Claessens, X.J.H., raadsheren in het Hof van Beroep te Luik ;
de heer Vanderhoeft, R.M.H., raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie van de Balie te Gent Bezoek aan de Instelling voor Sociaal Verweer te Doornik

Het behoort tot de taak van de Vlaamse Conferentie om niet alleen de extra-professionele kontakten van haar leden te bevorderen, maar ook om geregeld het beroep zelf, het gerecht en het recht kritisch door te lichten.

Het is in die optiek dat de Vlaamse Conferentie op 27 maart 1974 een bezoek bracht aan de Instelling voor Sociaal Verweer te Doornik.

Een eerder kleine groep konfraters werd in Doornik opgewacht door de geneesheer-directeur, die ons in het Nederlands verwelkomde. Bij een kop koffie begon het bezoek met een inleiding over de instelling door leden van de directie. Op een zeer behendige manier slaagden de directieleden er in om naar aanleiding van die inleiding een aantal leemten in de wetgeving op het Sociaal Verweer ter discussie te leggen. Hete hangijzers waren ondermeer het taalstelsel van de geïnterneerden (er verblijven nog steeds Nederlandstalige geïnterneerden te Doornik), de internering voor "onbepaalde

duur", de zogenaamde internering van zware misdadigers, het sociaalrechtelijk gevolg van de internering. De discussie tussen de "advocaten", die duidelijk dit bezoek voorbereid hadden en de "geneesheren" was heftig en boeiend.

Een hele tijd later dan voorzien begon de rondleiding in de instelling zelf. Een aantal afdelingen waren reeds gesloten, zodat het bezoek beperkt bleef tot de paviljoenen 14, 15 en 16. Heel wat kritische vragen werden tijdens het bezoek diplomatisch onbeantwoord gelaten.

Het bezoek eindigde in het bureau van de geneesheer-directeur, waar nog een hele tijd werd nagepraat.

Op weg naar huis werd afgestapt in Pecq waar honger en dorst werden gestild.

In een dikke mist keerden we terug naar Gent in de overtuiging dat het noodzakelijk was nog meer dergelijke initiatieven te organiseren.

Bezoek aan de gevangenis te Gent en paneelgesprek over "Het gevangeniswezen in België"

Dit initiatief dat reeds lang gepland was door de algemene vergadering van de stagiairs kon uiteindelijk doorgaan op 24 april 1974. Samen met de Vlaamse Conferentie werd in de loop van de namiddag een bezoek gebracht aan de gevangenis te Gent, terwijl 's avonds een paneelgesprek werd gehouden in de Eerste Kamer van het Hof van Beroep over "Het gevangeniswezen in België".

Een 60-tal konfraters schreven in, zodat twee rondleidingen moesten worden georganiseerd.

Om 14 u. werd de eerste groep verwelkomd door heer De Clerck, onderdirecteur van de gevangenis. Hij gaf een zeer bondige inleiding en nodigde ons dan meteen uit om aan de rondleiding te beginnen. Vanuit het midden van de gevangenis, van het zogenaamde ster-model, bezochten we achtereenvolgens de mannenafdeling, de vrouwenafdeling en de werkplaatsen. Heel wat celdeuren gingen voor ons open, ook de deur van de strafcel. Langs de wandelkoer kwamen we terug op ons uitgangspunt. Tijdens de rondleiding werden voortdurend vragen gesteld en telkens antwoordde de heer De Clerck in volle eerlijkheid. In de eetzaal van het personeel werd nog even nagepraat en de voorzitter van de Vlaamse Conferentie, P. Van Mallegheem, maakte van de gelegenheid gebruik om de directie te danken.

Na 16 u. begon de tweede groep aan het bezoek. Volgens hetzelfde schema verliep ook deze rondleiding even interessant.

's Avonds werd om 20 u. het bezoek aan de gevangenis afgerond met het paneelgesprek in de zittingszaal van de Eerste Kamer van het Hof van Beroep.

De heer P. Struye de Swielande, raadsheer, gaf een klaar en duidelijk overzicht van de activiteiten van de administratieve commissie die de adviezen verleent voor de voorlopige invrijheidstelling.

De heer Kenis, gewezen directeur van de gevangenis te Gent, bracht op een zeer gevoelige en daarom aangrijpende en geloofwaardige manier een uiteenzetting over zijn visie op het gevangeniswezen. Hij is er van overtuigd dat de gevangenisstraffen korter moeten zijn, maar ook strenger om zinvol te zijn. De heer De Spiegeleire, gewezen aalmoezenier van de gevangenis te Gent, zette zijn standpunt op de hem eigen ironische manier uiteen. Een aantal vaststellingen, gestaafd door een greep uit zijn rijke ervaring, leidden tot zijn besluit dat de gevangenis evengoed kan afgeschaft worden. Meteen was er stof genoeg voor de discussie, die echt levendig was. Wegens het late uur slaagde men er niet in tot besluiten te komen.

Besluiten over de gestelde problemen zullen er zeker nog komen, want de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Gent is vastbesloten om in deze problematiek dergelijke initiatieven in de toekomst te herhalen.

E. Kooyman

Pleitwedstrijd G. Debra

Door de Vlaamse Conferentie van de Balie van Gent werd dit jaar opnieuw de traditionele pleitwedstrijd *G. Debra* georganiseerd.

Van de talrijke aangesproken stagiairs werden vier moedige kandidaten bereid gevonden om eraan deel te nemen. In zijn inleidingswoord belichtte voorzitter Van Malleghem de oorsprong van de pleitwedstrijd en de figuur van *G. Debra* en nadat hij de leden van de jury had voorgesteld, nam de wedstrijd een aanvang.

W. Reynders en E. Kooyman behandelden een ingewikkelde handelszaak in de tweede instantie.

Onmiddellijk daarna namen J. Van den Abeele en F. De Wildeman het vechtlustig tegen elkaar op in een zaak, waarin vooral de aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad aan bod kwam.

De jury beraadslaagde lange tijd en kwam wegens de kwaliteit van de pleiters niet gemakkelijk tot een beslissing.

Hierop besprak Oud-Stafhouder A. Haus elk pleidooi afzonderlijk, formuleerde positieve kritiek en gaf een aantal wenken en raadgevingen, welke hij putte uit zijn eigen rijke ervaring.

De voorzitter van de jury, Mr P. Van Malleghem, ging dan over tot de uitreiking van de prijzen. De eerste prijs werd gewonnen door E. Kooyman en de tweede prijs door J. Van den Abeele.

Stafhouder P. Blomme rondde de gezellige avond af met een dankwoord aan de inrichters en deelnemers. *M.S.*

Voorstelling van het Gedenkboek "Honderd jaar Vlaamse Conferentie der Balie van Gent 1873-1973"

Op 6 juni 1974 werd in de bibliotheek van de balie het Gedenkboek "Honderd Jaar Vlaamse Conferentie der Balie van Gent 1873-1973" voorgesteld.

De voorzitter, Mr Paul Van Malleghem, mocht een talrijk publiek, onder wie de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep, verwelkomen.

Hij noemde zich een gelukkig man nu het boek nog juist voor het einde van zijn ambtsperiode van de pers was gekomen. Na de auteurs en de talrijke stille werkers, die er toe bijdroegen om van dit gedenkboek, onder hoofdredactie van Mr Geert Baert, een juweeltje te maken, te hebben bedankt, schonk hij aan Stafhouder Piet Blomme het duplicaat van het huldeadres, dat tijdens de plechtigheid van 23 november 1973 aan Z.M. de Koning overhandigd werd.

De Stafhouder kon niet voldoende het initiatief prijzen om als herinnering aan het honderdjarig bestaan van de Vlaamse Conferentie een boek uit te geven met een blijvende waarde.

Tijdens de daaropvolgende receptie staken de aanwezigen hun bewondering niet weg voor het resultaat van het maandenlange zwoegen van de hoofdredacteur en zijn medewerkers.

Het boek is gebonden in zwaar-linnen band. Naast de historie van de Vlaamse Conferentie, een aantal biografieën en wetenschappelijke bijdragen, omvat het gedenkboek een verslag in woord en beeld van de plechtigheden die plaats vonden van 22 tot 24 november 1973.

Het is verkrijgbaar door storting van 1.250 fr. op rekening "Gedenkboek Vlaamse Conferentie" 290-0013627-68.

Guido Aerts

Mededingingsproblemen binnen de Gemeenschappelijke Markt

Aan de reeks voordrachten ingericht door de Vlaamse Conferentie tijdens het gerechtelijk jaar 1973-74 kwam op donderdag 16 mei 1974 een einde.

In de zittingszaal van de Eerste Kamer van het Hof van Beroep, mocht de voorzitter, Mr Paul Van Malleghem, aan zijn vrij talrijk publiek de spreker van de avond voorstellen, de heer *Jacques Van Damme*, rechter in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge, Professor aan de V.U.B. en aan het Europacollege.

Zinspelend op twee arresten van het Hof van Justitie van 30 januari 1974 en 27 maart 1974, had spreker als onderwerp gekozen "Over sperziebonen en nog wat: Mededingingsproblemen binnen de Gemeenschappelijke Markt".

Bij het drukken van de uitnodigingen waren de sperziebonen echter tussen de pers gevallen zodat slechts een officiële en wetenschappelijke titel overbleef: "Mededingingsproblemen binnen de Gemeenschappelijke Markt".

Tijdens een virtuoze uiteenzetting, waarbij de heer Van Damme wel zijn notas op de tafel legde doch niet raadpleegde, werden de aanwezigen vertrouwd gemaakt met het Europees kartelrecht, dat in feite slechts op enkele artikelen van het E.E.G.-Verdrag berust.

Teneinde de vaststellingen vervat in art. 2 van het Verdrag te bereiken, bepaalt art. 3 (f) "de invoering van een regime waardoor wordt gewaarborgd dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt niet worde vervalst". Wat onder deze algemene bewoordingen dient te worden verstaan, wordt duidelijk omschreven in de artt. 85 en 86.

Boeiend werd de voordracht waar de heer Van Damme, aan de hand van de jongste rechtspraak van het Hof van Justitie, de mogelijkheden besprak om op grond van de artt. 86, 87 en 235 een controle uit te oefenen op de concentraties.

Toen ook nog verwezen werd naar enkele gevallen uit de Belgische rechtspraak (o.a. de Sperziebonen), was het duidelijk welke de bedoelingen van de spreker waren: de rechtspractici overtuigen van de diepgaande invloed van het E.E.G.-Verdrag op de dagelijkse rechtspraktijk.

De talrijke, geïnteresseerde vragen, en de geanimeerde discussie die volgde, wezen er voldoende op dat de heer Jacques Van Damme geslaagd was in zijn opzet.

Guido Aerts

Samenstelling van de raad der Orde te Antwerpen voor het gerechtelijk jaar 1974-1975

Stafhouder: Mr Jean De Cooman.

Leden: Mrs Edgar Boonen, Georges Franck, Marc Vaes, André Debergh, Albert Hernould, André Van der Donckt, Henry Vroman, Francis Lambrechts, Jean Diercxsens, Jan Lenaerts, Fernand C. Collin, Willy Hendrickx, Frans Mattheessens jr, Frederik Erdman, Jan Valvekens, Magda Claesen.

Samenstelling van de raad der Orde te Turnhout voor het gerechtelijk jaar 1974-1975

Stafhouder: Mr Van Gorp Herman.

Leden: Mrs Van Damme Marcel, Levrie Paul, Demet André, Van Rompaey Robert, Stijnen Willy, Belmans Jo, Schrijvers Hugo, Gijsemberg Victor.

Samenstelling van de raad der Orde te Brugge voor het gerechtelijk jaar 1974-1975

Stafhouder: Mr Jacques Van der Ghote.

Leden: Mrs Carlos Maertens, Maurice Depuydt, Willem Willems, Hendrik Olivier, Etienne d'Hont, Raymond Schramme, Walter Vanbeylen, Frank Dousselaere, Jacques Verborgh, Joseph Arnou, Robert Schuyesmans, Robert t'Jonck, Magda Sabbe, Walter Weyts.

Samenstelling voor de raad der Orde te Dendermonde voor het gerechtelijk jaar 1974-1975

Stafhouder : Mr Jean Heyvaert

Leden : Mrs Robert Maréchal, Hector Muylaert, Guy Piret, Annie Pauwels, Fernand Schuerman, Roger De Rouck, Werner Devos, Gustaaf Deckers, Robert Joos, Roger Cassiman, André Moreels, Guy Van Hulse, Maurice Mortier, Luc Wiemeersch.

Samenstelling van de raad der Orde te Kortrijk voor het gerechtelijk jaar 1974-1975

Stafhouder : Mr Jacques d'Hulst.

Leden : Mrs Maurice Claeys, Achille De Gryse, Pierre Gillion, Joris De Clerck, André Malfait, Guy Van den Berghe, Georges Gheysen, Michel Albers, Jozef Vandenbulcke, Alberic Van Eeckhout, Willy Lietaer, André Kempinaire, Charler Leysen, Leo Maeyens.

Samenstelling van de raad der Orde te Leuven voor het gerechtelijk jaar 1974-1975

Stafhouder : Mr Karel Hubrechts.

Leden : Mrs Joseph Legrand, Paul Vertessen, Frans De Clerck, Luc Willemaers, Jacques Vermeersch, Guillaume Reynders, Florent Huybens, Armand Mombaerts, Walter Bosmans, Jules Verlooy, Ewald Vlassak, Pierre Vandenbergh, Godelieve Van Bruystegem, Jean-Marie Van Eecke.

Samenstelling van de Raad der Orde te Mechelen voor het gerechtelijk jaar 1974-1975

Stafhouder : Mr. Victor Dewachter ; Leden : Mrs. Jozef De Ridder, Frans Maerten, Wilfried Neefs, Herman Van den Berghen, Lucien Van den Eede, Karel Van den Heuvel, Jozef Van de Werf, Jozef Wuyts.

Bestuur Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel

Samenstelling van het bestuur :

Voorzitter : Jan Oostvogels ; Ondervoorzitters : August De Ridder, Alfons Vastersavendts ; Secretaris : A.M. Dewael ; Penningmeester : Herman Verlinden ; Leden : René Butzler, Martin Denys, Petrus Thewissen, Etienne Van Vaerenbergh, Marie Christine Van Cauwelaert, Luc Mares, Walter Lauwers.

Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent

Samenstelling van het bestuur :

Voorzitter : Mr. G. Baert ; Ondervoorzitter : Mr. A. Vandamme ; Secretaris : Mr. F. Vanbiervliet ; Penningmeester : Mr. P. De Cordier ; Leden : Mrs. R. Verstringhe, A. Rijckaert, J.P. Quintyn, H. Mestrum en P. Van Eeckhaut ; Vertegenwoordiger van de stagiaires : Mr. E. Kooyman ; Vervangingsdienst : Mrs. A.R. Van Laeres en G. Moentjens.

Conferentie van de Jonge Balie te Brugge

Samenstelling van het bestuur :

Voorzitter : Mr. Robert T'jonck ; Ondervoorzitter : Mr. Fernand Moeykens ; Secretaris : Mr. Colette Gryson ; Adj. Secretaris : Mr. Ignace Claessens ; Schatbewaarder : Mr. José Tavernier ; Leden : Mrs. Magda Sabbe, Hugo Vandeputte, Paul Boudolf, Jean Raes, Guido Pyck, Hendrik Danneels.

NOTARIAAT

Samenstelling van de Tuchtkamer der Notarissen van het Arrondissement Brussel

Voorzitter : Mr. R. De Valkeneer ; Ondervoorzitter : Mr. J. Van Slype ; Eerste syndicus : Mr. M. Steenebruggen ; Tweede syndicus : Mr. E. Deweerdt ; Verslaggever : Mr. J.P. Hogenkamp ; Adjunct-verslaggever : Mr. E. Noteris ; Secretaris : Mr. A. Dhont ; Adjunct-secretaris : Mr. J. Coppin ; Penningmeester : Mr. L. Timmermans ; Leden : Mr. A. Levie, Mr. A. Van Holen, Mr. J. Possoz.

Samenstelling van de Tuchtkamer der Notarissen van het Arrondissement Leuven

Voorzitter : Mr Pierre Honorez ; Syndicus : Mr Pierre De Cooman ; Verslaggever : Mr Raymond Rooman ; Penningmeester : Mr Guy Coomans de Brachene ; Secretaris : Mr Claude Hollanders de Ouderaen ; Leden : Mr Jan Van Haecht, Mr Jacques Halfants (uittredend in mei 1977).

MEDEDELINGEN EN BERICHTEN

Statistiek van burgerlijke en strafzaken in de hoven van beroep

Op een vraag van senator Cooreman heeft de minister van Justitie het volgende antwoord verstrekt (*Vragen en Antwoorden, Senaat, 1974, 259*) :

1. Aantal arresten

a) in burgerlijke zaken		
	1972	1973
Gent	1.131	1.136
Brussel	2.603	2.622
Luik	1.052	1.037

b) in strafzaken		
	1972	1973
Gent	2.296	2.189
Brussel	3.278	3.417
Luik	2.651	2.681

2. Aantal per 31 december 1973 hangende zaken

	burgerlijke zaken	strafzaken
Gent	2.853	1.272
Brussel	10.080	977
Luik	3.648	1.002

Verheffing tot de adelstand

1° Hoeveel Belgen werden onder het bewind van Z.M. Koning Boudewijn tot de adelstand verheven ; welke titels werden verleend en aan wie ? 2° Hoeveel franstaligen en hoeveel nederlandstaligen ontvingen deze onderscheiding en in welke taal werden de edelbrieven toegekend ? 3° Meent de minister dat deze verhouding met de verdiensten van de Belgische bevolkingsgroepen in overeenstemming is ? 4° Hoe is de Commissie samengesteld die de adeltitels aanbeveelt en welke criteria worden in acht genomen ?

Op die vragen van volksvertegenwoordiger De Vlies, die meent dat het principe van een eervolle onderscheiding door verheffing in de adelstand voorzeker soms gewettigd kan zijn, heeft de minister van Buitenlandse Zaken en van Ontwikkelingssamenwerking het volgende antwoord verstrekt (*Vragen en Antwoorden, Kamer 1974, 461*) :

1° Onder het bewind van Z.M. Koning Boudewijn werden 244 personen geadeld; aan 108 van dezen werd, benevens verheffing tot de adelstand (jonkheer) ook vergunning van een titel verleend, te weten:

52 ridders, 48 baronnen, 3 burggraven en 5 graven.

Het is niet gebruikelijk de namen van de begunstigten te publiceren met uitzondering nochtans voor de parlementairen die hun adelbrief ontvingen tussen twee legislaturen. Indien het voorkomt dat de pers melding maakt van een dergelijke gunst, dan is dit op verzoek van de betrokkene zelf of van zijn onmiddellijke omgeving.

2° Onder die 244 geadelden zijn er 196 franstaligen en 48 nederlandstaligen. Dit sluit in dat 46 % van de in het Frans ingediende verzoeken werden aanvaard tegenover 76 % van de in het Nederlands ingediende verzoeken.

De open privilegebrieven, houdende toekenning van adel of titel, plechtige vorm van koninklijk besluit, worden in beide landstalen opgesteld.

3° en 4° De ongeschreven regels die als leidraad dienen voor het toekennen van adellijke titels werden sedert de onafhankelijkheid van België praktisch niet gewijzigd. De door de verzoeker aan het land bewezen diensten op artistiek, cultureel, economisch, financieel, vaderlandslievend of sociaal vlak worden als algemeen aanvaardbare criteria beschouwd.

De samenstelling van de Commissie wordt strikt geheim gehouden om te vermijden dat druk zou worden uitgeoefend op haar leden. Het geacht Lid mag er zich nochtans op verlaten dat de personen die deel uitmaken van de Commissie uiterst bevoegd zijn en hun opdracht met de meeste opartijdigheid volvoeren.

Kanttekeningen bij de werkzaamheden van de sectie strafrecht op het XXVIe wetenschappelijk rechtscongres der Vlaamse Juristenvereniging - Gent - 18 mei 1974

De vinnige en soms moeizame debatten waartoe het onderwerp "Nieuwe taken voor het strafrecht" aanleiding gaf, namen zoveel tijd in beslag dat het niet mogelijk bleek er een volledig rapport over uit te brengen voor de plenaire vergadering. Het onderstaand verslag is bedoeld als een aanvulling van de vier resoluties van de sectie, die de heftigheid van de dimensies niet volledig lieten uitkomen.

Preadviseur prof. H. Hulsman (Rotterdam) aarzelde niet de bestaansreden van het strafrecht in twijfel te trekken. Hij schetste het strafrechtelijk systeem als een onbeheerste structuur, waarvan de sociaal preventieve werking doorgaans overschat wordt en die de ongelijkheid in de maatschappij alleen versterkt. Het functioneren van dergelijk systeem zou op zichzelf reeds een belangrijk sociaal probleem uitmaken, dat door nieuwe lichamen dient te worden opgevangen.

Talrijke magistraten reageerden heftig tegen deze radicale analyse, waarvan de begrippen "rechtsorde" en "maatschappelijke beveiliging", die zij centraal blijven stellen in de bestrijding van de actuele groeiende criminaliteit, uiteraard zijn uitgesloten. Alleen de gemeenschappelijke verscherpte aandacht voor het slachtoffer van delicten, dat thans al te dikwijls in en buiten het rechtsbedrijf verwaarloosd wordt, bracht een eerste toenadering teweeg tussen prof. Hulsman en velen van zijn toehoorders. Deze laatsten wilden een plaats ruimen aan het slachtoffer naast de verdachte ten einde aan het strafrecht zelf meer zin te geven, terwijl de preadviseur, integendeel, met de hulpverlening aan het slachtoffer in de eerste plaats een deëscalatie van het strafrecht beoogde. Tevens beschouwde hij de tegengestelde, doch even actuele strekking, die de schadeis van het slachtoffer om praktische redenen door de burgerlijke rechter wil laten beslechten, als een aanwijzing te meer van de onbeheersbaarheid van het strafrechtelijk systeem. Zijn ontwikkeling zou het slachtoffer wezen van het strafproces, dat juist uit zijn naam gevoerd wordt. Opnieuw rees een belangrijk

twistpunt, toen duidelijk werd dat prof. Hulsman de maatschappelijke reactie op het delict grotendeels beperkt tot de schadeloosstelling van de benadeelde. In zijn optiek vindt de vergeldingsidee, besloten in de straf als leedtoevoeging en door ouderen als een essentieel element ervan ervaren, geen plaats. Voor hem geschiedt de traditionele strafoplegging volgens louter subjectieve maatstaven, bij gebreke aan enige informatie over en ervaring van haar doeltreffendheid. Hoewel de spreker herhaaldelijk de noodzaak beklemtoonde alternatieven voor de straf empirisch en multidisciplinair op te bouwen, overtuigden zijn gekozen voorbeelden niet.

Meer positief en realiseerbaar waren de voorstellen van preadviseurs Albers en De Becker. Uitgaande van de algemeen aanvaarde vaststelling dat de strafrechter doorgaans de weerslag van zijn beslissing op de delinkwent niet of onvoldoende kent, onderzochten zij de verschillende mogelijkheden om hem bij de uitvoering van de straf te betrekken. Hierbij werd vooral verwezen naar de Franse "juge de l'application des peines", die aan het hoofd van een multidisciplinaire ploeg, beslist over de modaliteiten en de progressiviteit van de strafuitvoering. Het invoeren van een analoog instituut in ons rechtssysteem zou de strafrechter niet alleen met de nodige informatie over de uitvoering van zijn beslissingen voorzien en derhalve ook zijn motivering valoriseren, doch zou, bovendien, de rechtszekerheid na het strafproces stricto sensu waarborgen. Bedenkingen over de rol der verdediging in dit nieuw perspectief beëindigden ten slotte de werkzaamheden van de sectie.

Uit dit summier overzicht blijkt dat de debatten, gecentreerd op drie zeer gecontesteerde begrippen - de zin van de straf, de rol van de strafrechter en de plaats van het slachtoffer - uitgroeiden tot een confrontatie tussen twee radikaal tegengestelde opvattingen van het strafrecht. Als theoreticus paste prof. Hulsman, aan de hand van een kosten-baten analyse, een economische waardering op het strafrechtelijk systeem toe. Dit pragmatisch apriori bleek in de loop der debatten uit te monden op een werkhypothese, die voor de opbouw van reële alternatieven geen uitkomst schijnt te bieden.

Voor de rechtspractici van de vergadering daarentegen stelt het strafrecht essentieel vragen van toelaatbaarheid, waarop de gedragswetenschappen geen bevredigend antwoord kunnen geven. Al moet de maatschappelijke doelmatigheid van de straf worden nagestreefd, dan zou dit voor hen nooit mogen geschieden ten koste van haar rechtvaardiging.

Prof. Dr. J. D'Haenens,
Assistente F. Thomas.

Vrije Universiteit Brussel - Faculteit der Rechtsgeleerdheid Vacantverklaring voor wetenschappelijk personeel

De V.U.B. vraagt assistenten voor volgende disciplines:

- Praktische oefeningen Inleiding tot het recht (1ste kandidatuur - 120 uur)
- Praktische oefeningen Personenrecht (1ste licentie - 75 uur);
- Praktische oefeningen Verbintenissenrecht (1ste licentie - 300 uur)
- Praktische oefeningen Staatsrecht (1ste licentie - 60 uur)
- Praktische oefeningen Administratief Recht (2de licentie - 15 uur)
- Praktische oefeningen Voorrechten en Hypotheken (2de licentie - 60 uur).

Goede examenuitslagen, aanleg voor wetenschappelijk onderzoek en beroepservaring worden op prijs gesteld.

Sollicitatieformulieren, op schriftelijke aanvraag te bekomen op het Secretariaat van de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid, worden ingediend bij de Rector van de V.U.B. - A. Buyllaan 105 - 1050 Brussel.